КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

(С В Е Т)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган

Орган Чечено - Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР.

ГАЗЕТА АРАДУЬЛЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ №73 (4384). ЕРА, 18 июнь 1970 ш. Мах 2 кеп.

ТАСС-а ХОАМ

352 сахьат—орбита тIа

16 июне московски хенах 14 сахьатe 07 минутехь «Союз-9» кхаа космически кема 237 го баьккхабар Лаьттана гонахьа. Цу хенагa кхоьчаш космонавташ Андриян Николаев Виталий Севастьянов орбите гIоьда ниц бен лела 352 сахьат даьккхар. Иштта бIаьхa космически некъ бе дукхьашха вIаштIехьдаьккхад.

ДIадахa космонавтий балхa дe оттаьмча порядкага хьежжа кхинад, 16 июне IуьйрIйна 3 сахьат даьлча чаккхдаьннад.

Iуьйрйна дуа хIама дибьчул а медицински тIахьожам баьчул а тIехьагIа Андриян Николаева еча физически упражненей кинофотосъемкаш яьхай Виталий Севастьянова, хIаьта цул тIехьагIа бIарччча сахьата ше вай физически упражненей комплекс.

222-гIа го боккхачa хана орбитальни отсека иллюминаторех цaI Лаьттина тIаерзаергйолчa тайпара кулгаша еча управлене нoвкъосталли хьадерзадаьа космонавташа. Никъ бенa ханa 222 — 224-гIа го боккхаш кулгаща дехкара система новкъосталца вишачаьд дерзадеш лийхкад кема цун командира Андриян Николаева. Цу хана СССР Европейски дакъа къулбехьен, Казахстана, Малхбузехьарча СибирегIен «районашкий» геолого - географически объекташта фотосъемкаш еш хилла Виталий Севастьянов.

Космически эксперимент еча хиина геологически разведка самолеташ тIара фотосъемкаш еш лаьттай цу районашка.

БIарччча дийнахь сигналаш седкъий зуьы хиниаб космонавташ. Виталий Севастьянова Волопасан Лебеден созвездешкa Арктуре Дьеби яха седкъий зуьш хиниа, Цо дистад церан горизонта линенен юкъера саьшаш. Навигационни бустамий результатех пайда ийцаб кема орбита параметраш белгалъеча хана.

Экипажа члений доклада шаш, царна лаьцa телевизионни земанка, телеметрически информацe даннешка, ден программ кхолчашъара результаташка хиллачa космонавтий балхa хьинар хIанз а ше хиначa тайпара лакха да. Дозал довцачa хьалашка дукха дa-байсаш геттара атта доккхаур царга. Новкъосташа Николаевни Севастьяновн белгалдовках, дозал довцачa дилл шоаш Iеха а лаьттах тIарча хьлашка тренажере сеннa дикача хьалгIеa бIубьмен шоаш хилар.

Космосе аргIанара, нахейтталагIа балха дe дIадоладеннад 16 июне московски хенах 11 сахьат даьлча. Радиобуьзамa селaе йолча хана кема командира Николаева хоам баьб, саледIачул тIехьагIа космонавташка дика хьал да аьнна. Iамадин технически экспериментий программ кхочуьйре йоллеаниай экипаж. Кемa тIара системаш болраналIа болх беш а кема тIарча чуIеча отсекашка дьттам тIара дараш но дела хьалаш Iалаьдеш а я.

ДIахо а ниъ беш да «Союз-9» яха космически кема.

Шоьйла вIашн медицински тIахьожам оттабеш а «Союз-9» кхача космически кема экипаж — В. И. Севастьянов (аьрдехьа) А. Г. Николаев.

В. ЧЕРЕДИНЦЕВА суьрт ТАСС фотохроника.

1970 шера 14 июне бархIазлагIа хоржача СССР Лакхехьарча Совете хиннача

ХОРЖАМИЙ ИТОГЕХ

бола Центральни хоржамий комиссе хоам

Союза Советан Къамий Советан дечa хоржамашта йолчa ерригачa 1517 округни хоржамий комиссегара бархIазлагIа хоржачa СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш лаьа итогий хьакъехья тIеххьара дайнеш хьакхаьчий Центральни хоржамий комиссега.

1970 шера 16 июне хиннача заседанехь цу даннешкa хьажачул тIехьагIа Центральни хоржамий комиссеа гучадаьннад, берригачa мечкa дахь хоржамаш боьъонца СССР Конституне дIалехарашон «СССР Лакхехьарча Совете дечa хоржамий хьакъехьарча Положенен» ма-ехха ра хиина хилар. Хоржамий закон талхадаьa аьнa цхьаккха жалоба ениц Центральни хоржамий комиссега.

Укх шерара хоржамий кампани В. И. Ленин вай 100 шу дезара цIей долчa езачa хана, советски нахьа политически къахьегамаш хьинар чIоаггIа айдеиначa хьалшкй чукхьалар. ХIанз хиначa хоржамаша советски халкъо цIаьхха а хьалхьехкар ше моакхез санна чIоаггIа цхьаьгIо йолаш Коммунистически партена гонахьа кхоталленачи хилар, коммунизма гIулакха ше мутIахь хилар.

Округной хоржамий комиссей даннегIа, бIарчча хьалйдачa берригачa мохка харжархой спискашта юкъбезихьа хинав' 153. 237.112 саг. царех кхаж тоссачa дакъа лоацаш хинна 153.172.213 саг, я 99,96 процент. ХIора союзни республикерча харжархой дукхали хоржамашка цар дакъа лацари лохехь хьахьоки:

Союзни республикаш	Берриге харжархой	Хоржамашка дакъа лаьцад	процент
РСФСР	84.377.137	84.325.546	99,94
Украински СССР	32.527.717	32.523.980	99,99
Белорусски ССР	5.844.245	5.843.115	99,98
Узбекски ССР	5.626.046	5.625.720	99,99
Казахски ССР	7.059.527	7.058.952	99,99
Грузински ССР	2.833.904	2.833.852	99,99
Азербайджански ССР	2.478.804	2.478.579	99,99
Литовски ССР	2.058.255	2.056.642	99,92
Молдавски ССР	2.167.265	2.165.403	99,91
Латвийски ССР	1.703.375	1.702.722	99,96
Киргизски ССР	1.479.308	1.479.093	99,99
Таджикски ССР	1.341.018	1.340.904	99,99
Армянски ССР	1.253.275	1.252.952	99,97
Туркменски ССР	1.035.921	1.035.799	99,99
Эстонски ССР	951.298	948.954	99,75

СОЮЗА СОВЕТЕ ДАЬЧА ХОРЖАМИЙ ИТОГАШ

Союза Совете хоржамаш дара даьньар 767 хоржамий округ. Ерригачa хоржамий округашка хинвад хоржамаш.

Союза Совета депутаталла кандидатаща тIехьа кхаж тессаб 152. 771.739 харжархочо, я 99,74 проценто. Кандидатаща духьала кхаж тессаб 396.343 харжархочо. «СССР Лакхехьарча Совете дечa хоржамий хьакъехьарча Положене» 68-чa статьяга хьежжа нийса доцаш лаьрхIан 426 хоржамий бюллетень.

Союзни республикашка Союза Совете даьча хоржамий результаташ укх тайпара я:

Союзни республикаш	Кхаж тессаб: абс. цифрах	процент	Депутаталла кандидатана духьала кхаж тессаб	Нийса доца бюллетенаш	Депутаташ харжаб
РСФСР	84.511.249	99,52	318.725	222	423
Украински ССР	32.496.528	99,92	27.431	—	150
Белорусски ССР	5.838.677	99,92	44.23	2	28
Узбекски ССР	5.616.759	99,84	8847	114	35
Казахски ССР	7.034.724	99,72	19.753	1	39
Грузински ССР	2.833.298	99,98	549	5	15
Азербайджански ССР	2.472.025	99,95	1.289	7	115
Литовски ССР	2.055.767	99,96	873	2	10
Молдавски ССР	2.163.805	99,93	1.583	—	11
Латвийски ССР	1.701.358	99,92	1.354	10	7
Киргизски ССР	1.475.729	99,77	3.364	—	9
Таджикски ССР	1.336.401	99,66	1.939	1	8
Армянски ССР	1.251.812	99,91	1.140	—	7
Туркменски ССР	1.033.718	99,80	2.081	—	6
Эстонски ССР	5945.789	99,67	3019	58	4

Ерригачa хоржамий округашка хоржаш хиначa кандидаташка духьа а духхагIа голосаш кхаьчей. хIаьта уж депутаталла а харжаб.

Союза Совете ерригаш а 767 депутат харжаа.

КЪАМИЙ СОВЕТЕ ДАЬЧА ХОРЖАМИЙ ИТОГАШ

Къамий Совете хоржамаш дара хьаьньар 750 хоржамий округ, цу дакъе: хIора союзни республикагара 32 хоржамий округ, хIора автономни республикагара 11 округ, хIора автономни областагара 5 округ, хIора къаман округара цхьацца хоржамий округ.

Союзни, автономни республикашкара, автономни областашкара, къамий округашкара Къамий Совете хоржамаш дара йолчa хоржамий округашка кхаж тессара результаташ лохе йоалаш:

Союзни республикаш	Кхаж тессаб: абс. цифрах	процент	Депутаталла кандидатана духьала кхаж тессаб	Нийса доца бюллетенаш	Харжаб депутаташ
РСФСР	84.586.604	99,72	336.715	237	32
Украински ССР	32.501.192	99,93	22,788	—	32
Белорусски ССР	5.836.022	99,88	7.090	3	32
Узбекски ССР	5.614.493	99,81	10.519	122	32
Казахски ССР	7.034.082	99,55	24.869	1	32
Грузински ССР	2.833.424	99,99	421	7	32
Азербайджански ССР	2.477.387	99,95	1.183	8	32
Литовски ССР	2.054.587	99,97	670	2	32
Молдавски ССР	2.163.261	99,91	2.042	—	32
Латвийски ССР	1.701.208	99,91	1.142	9	32
Киргизски ССР	1.474.965	99,73	3.923	—	32
Таджикски ССР	1.369.173	99,87	1.731	—	32
Армянски ССР	1.252.281	99,84	1.886	2	32
Туркменски ССР	1.026.511	99,80	2.037	59	32
Ерригачa Союзни республикашка гIолла	152.843.328	99,79	320.639	441	480

Автономни республикаш	Кхаж тессаб: абс. цифрах	процент	Депутаталла кандидатана духьала кхаж тессаб	Нийса доца бюллетенаш	Харжаб депутаташ
Абхазски АССР	299.351	99,97	104	—	11
Аджарски АССР	163.689	99,98	35	3	11
Башкирски АССР	2.141.564	99,45	11.885	—	11
Бурятски АССР	473.320	99,55	2.124	—	11
Дагестански АССР	604.446	99,82	1.278	—	11
Черсий-Балкарой АССР	338.323	99,54	1.556	11	11
Калмыцки АССР	140.603	99,64	514	—	11
Каракалпакски АССР	320.582	99,85	476	—	11
Карельски АССР	438.224	99,58	1.836	—	11
Коми АССР	521.577	99,61	2.040	—	11
Марийски АССР	418.232	99,74	1.074	—	11
Мордовски АССР	616.533	99,89	680	—	11
Нахчевански АССР	82,709	99,99	8	—	11
Къилбаседа-ХIирий АССР	328.903	99,43	1,877	—	11
Татарски АССР	1.886.390	99,43	10.890	5	11
Тувински АССР	118.478	99,65	414	—	11
Удмуртски АССР	832.865	99,72	2.376	—	11
Нохч-ГIалгIай АССР	537,096	99,56	2.356	—	11
Чувашски АССР	697.451	99,41	3.922	1	11
Якутски АССР	369.541	99,52	1.765	1	11
Ерригачa автономни республикашка гIолла	11.449.897	99,50	47.169	24	220

Автономни республикашкара Къамий Совета депутаталла хоржачa кандидаташта тIехьа кхаж тессаб 1.115.099 харжархочо, я 99,64 проценто. Духьала кхаж тессаб 3.978 харжархочо. Хоржамий цхьа бюллетень нийса йоцаш лаьрхIай.

Къамий округашкара Къамий Совета депутаталла хоржачa кандидаташта тIехьа кхаж тессаб 583.055 харжархочо, я 99,55 проценто. Духьала кхаж тессаб 2.645 харжархочо.

Ерригачa хоржамий округашка хоржаш хиначa кандидаташта тIехьа кхаж тессаб дукха а духхагIа болчa харжархоша, хIаьта уж депутаталла а харжаб. Берригаш а Къамий Совете харжаш 750 депутат ва, цу дакъе: 480 депутат союзни республикашкара, 220 депутат автономни республикашкара, 40 депутат автономни областашкара, 10 депутат къамий округашкара.

«СССР Лакхехьарча Совете дечa хоржамий хьакъехьарча Положене» 38-чa статьяга хьежжа бархIазлагIа хоржачa СССР Лакхехьарча Совете 1517 хоржамий округе гIолла харжача депутаташта регистраци яьй Центральни хоржамий комиссе, цу дакъе Союза Совете хоржачa 767 депутатан Къамий Совете хоржачa 750 депутатан. Харжачa депутаташта юкъе 481 болхло, 31,7 процент, 282 колхозхо, я 18,6 процент, хIаьта болхлойи колхозхойи берригаш а 763 саг ва, я 50,3 процент. Харжачa депутаташта юкъе КПСС членаши членалла кандидаташи ба 72,3 процент, парте боцараш 27,7 процент, кхалнах 30,5 процент. 30 шерага кхачанца болча кагирхоех депутаталла харжаб 281 саг, я 18,5 процент.

СССР Лакхехьарча Совете харжа берриге депутаташ коммунистийн парте боцарийн дерригачa халкъа хила хьакъ долаш бола викалаш ба.

СССР Лакхехьарча Совете дечa хоржамашта йола Центральни хоржамий комисси.

1970 шера, 16 июнь.

СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета депутаташ

1970 шера 14 июне хиннача хоржамий итогий хьакъехьа СССР Лакхехьарча Совете дечa хоржамашта йолчa Центральни хоржамий комиссе бьлча хоамага хьежжа СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета депутаталла харжаб Нохч - ГIалгIай АССР-е гIолла:

Гайрбеков Муслим Гайрбекович, Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета председатель, Гудермески округ.

Рыженков Николай Георгиевич, «Красный молот» завода кательщикий бригадир, Грозненски округ.

Тимурзиева Ахьмада Роза, Назрански района «40 лет Октября» совхоза болхло, Сунженски округ.

(ТАСС).

СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаташ

1970 шера 14 июне хиннача хоржамий итогий хьакъехьа СССР Лакхехьарча Совете дечa хоржамашта йолчa Центральни хоржамий комиссе бьлча хоамагIа РСФСР-е гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжаб

Конев Иван Степанович, Советски Союза Маршал.

* * *

1970 шера 14 июне хиннача хоржамий итогий хьакъехьа СССР Лакхехьарча Совете дечa хоржамашта йолчa Центральни хоржамий комиссе бьлча хоамагIа Нохч - ГIалгIай АССР-е гIолла депутаталла харжаб:

Алтунин Александр Терентьевич, инарал - полковник, Грозненски округ.

Апряткин Семен Семенович, КПСС Нохч - ГIалгIай обкома хьалхара секретарь, Старопромысловски хоржамий округ.

Арсанбиев ЯргIи, Гудермески района «Кавказ» колхоза тракторно - полеводчески бригада бригадир, Гудермесски округ.

Белоненко Валентина Дмитриевна Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза трактористка, Наурски округ.

Касиева Зейнап Закариевна, Шаьлa районни больница лор, Шалински округ.

Киргизова Татьяна Ивановна, Грозненски химически комбината аппаратчица, Заводской округ.

Михалков Сергей Владимирович, писатель, РСФСР писателий Союза правлене председатель, Ленински округ.

Нечаев Борис Николаевич, «Сунжанефть» мехкадьтта промыслови управлене оператор, Сунженски округ.

Фролов Василий Семенович, КПСС-ЦК отделе заведующи, Октябрьски округ.

Чилиев Хусейн IалихIан, «Малгобекнефть» мехкадьтта промыслови управлене бурувдеттан.

Шамилева Зина Межидовна, Урус - Мартана района «Гойтинский» совхоза болхло, Урус-Мартановски округ.

* * *

СССР Лакхехьарча Совета депутатий ерриге список «Правда», «Известия» яхачa газеташ тIа вопатоIаш я.

(ТАСС).

ВАЙ депутаташ

М. Г. ГАЙРБЕКОВ

Н. Г. РЫЖЕНКОВ

Р. А. ТИМУРЗИЕВА

И. С. КОНЕВ

А. Т. АЛТУНИН

С. С. АПРЯТКИН

Я. АРСАНБИЕВ

В. Д. БЕЛОНЕНКО

З. З. КАСИЕВА

Т. И. КИРГИЗОВА

С. В. МИХАЛКОВ

Б. Н. НЕЧАЕВ

В. С. ФРОЛОВ

А. Х. ЧИЛИЕВ

З. М. ШАМИЛЕВА

КЕРДАЧОХ ДАЬННА БЕРКАТ

Пятилетка тӀеххьарча шера тӀаьийна социалистически декхараш паччахьалкхен плани хьал хьалха кхоачашъяра беррига шийна тӀаьхьийтаб Грозненски опытни завода коллективо. Товарни продукци арахецара их бетта план графикал итт ди хьалха кхоачашъе лерхӀаш ба завода болхлой. Ер бутт чакхбалалехьа июль бетта чотах цар арахецартьа мехкдаьттахошта, бурувлеттарашта, химикашта, мехкдаьтта чакхдоахарашта чӀоагӀа эшаш йола итташ эзараш сомий мехала тайп-тайпара продукци. Къахьегама овсарле хӀаиналехьа планах лаьрхӀачул 26,3 процент лакхъенай.

ТӀагӀертта къовсам лоттабу завода коллективо арахецача продукцета дӀабоха мах лоэбара, материалий кхоабара. Цох доккха беркат даьннаь. Укх шера планах лаьрхӀачул совгӀа паччахьалкхенна болхлоша баь пайда 18 эзар сом да.

Шин-шерга хьахинадам уж къахьегама толамаш. Цуи керттерлар да къахьегам кхетамна вӀаштӀехь а баьнна, цар дукха кердадараш производствана юкъеккхахьар. Уж кердадараш тӀаэоцадаь да къахьегама овсарле. арахецача продукце иккал лакхъяра. Керда техникеи технологии производствана юкъеккхахьарa 9 бетта план хӀаиналехьа кхоачашъяьй завода коллективо. Укх шера болх бе йолаялийтай завода керттерча участкашта лаьрхӀа йола керда корпус. Цу гӀулакхо арахеца товарни продукци 37 процент дукхагӀа хилийтаб совах укх шарa арахецаш хинначул. Цул совгӀа арахеца продукци цхьаьккха сакхат доацаш хилийтара къахьегама овсарле лакхъяра йола керда оборудовани оттальй массайолча цехашка, участкашка. Цудухьа къахьегама овсарле дикка лакхъенай. ТӀаийцача социалистически декхарех тӀахьожама технически отдела болхлой тӀахьожам боацаш еррита арахецача продукцех 95 процент продукци арахеца езачб хӀана цига арахецача ит тайпарча продукце боарам 97,4 процентага кхаьчаб.

КарагӀаьнначох кхоачамбаь Ӏеш бац завода болхлой. ХӀана кара а еэзаь, арахеца къйчъеш я цига бурув тохача балхашта диспетчеризаци яра йола НУБ-1, ТКБ-1 яха керда аппаратураш. Уж арахеца йолаелча дикка аттагӀа бартба бурувдеттарий болх, бурув тохача технологически процессашта гаьннара тӀахьожам лоаттабе йиш хургья.

Уж къахьегама толамаш доахача кьалхара моттиг дӀахецан укх шера механически участка болхлоша. Цига хӀара сменах нормаш 150—180 процент кхоачаргьеш хьинаре пъахьетарца белгалаьънка ва токарь Тушин Алексей, слесарь Костенко Анатолий, аьшкапхьар Ардышев Иван, кхыбараш. Цар хӀаиналехьа кхоачашъяьй пхе шера план. Ленински юбилей эзъбча ленински вахта. Тушина елар «За доблестный труд» яха юбилейни медаль.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СУРТА ТӀА: шийн балха опыт дӀалуш ва А. Гушки № 3 йолча Грозненски профессиональни технически училищерча практиканта М. Живоэерова.

И. Плиева сурт.

ХАНАЛ АХ БУТТ ХЬАЛХА

Пятилетка тӀеххьарча шера план ханал хьалха кхоачашъяран эсехкдаьттахой хьашташ дизза кхоачашдаран къовсам лоаттабеча «Грознефть» объединение автобаза коллективо ханал ах бутт хьалха 15 июне кхоачашъяьй ах шера план. Ер бутт чакхбалалехьа планал совгӀа мекхдаьтта доахараштa, бурувлеттараштa дӀабохьийтаргба 40 эзар тонн мухь. Къахьегама овсарле планах лаьрхӀачул 30 процент лакхъяьй. Мухь дӀа-юха кхахьарга дӀабода мах лохбарах, доагор кходарах паччахьалкхенна планал совгӀа баь пайда 30 эзар сом да. Уж толамаш доахача дизза доккъа лаьца автобаза рационализатороша. Цар еннача предложенеша производствана баь пайда 4 эзар сом да. Социалистически яхье хьалха латт П. А. Секач, М. И. Чернов керте латтача цхьоалагӀчеи шоллагӀчеи автоколонна коллективаш. Къаьстта дика къахьегама толамаш доах водителаша А. Козюлина, Ф. Камнева, И. Толстова, В. Калинина, А. Бочерова, кхыбараш.

М. МИХАЙЛОВ.

ЭКОНОМИЧЕСКИ ЗНАНЕШ — БЕРРИГАЧА КЪАХЬЕГАМХОШТА

КПСС XXIII-ча съездом ЦК Пленумашен кийчъьбча Коммунистически парте политика СССР халкъа боахам дегӀаккхувлача цӀенхаштта толамаш доахалга Ӏалашдаьд. ЧӀоагӀа ларда хьарий дӀахо йодача хана дӀахьалхашкахьа алара, коммунизм хьалъяра керда бехктоккхаме декхараш кхоачашдара.

Беррига къахьегамхой гӀахьех парте производства культура, къахьегама овсарле, продукце дикал лакхъяра, Ӏилма-технически прогресс бахьан долаш къовсам лоаттабара, производства резервех биззагӀа пайда эцара, бедалеч йоагӀача хӀанани хӀара гремаи кхоара, хӀара балха минут лоралара, рационализации изобретательствои мамогта дегӀаккхувлара.

Экономика дӀахо дегӀаккхувлар, производства эффективность лакхъяр — ерригача парте, дерригача халкъа гӀулакх.

Кхетадеш да, шийн балха моттигие дика къахьетен производствана доал деча корта а болаш лакха лаьеи алхха безам хиларах кхачам ца хулга. Цул совгӀа кхы а знанеш эш, цу даькъе экономически араш а. Вай халкъа хьалхашка латта лоархӀаме боахама декхараш кхоачашде шиз кхоачарбаи парте экономически политика дика йовзаш кхетаеши болча экономически лоархӀамеи анализеи навыкаш хоьш болча наьха мара. Коммунизм хьалъяра хӀанъяра этапе экономически знанеш хила еза кулгалдечеи инженерно-технически болхлой хинна ца Ӏеш, аьллиоцаш болча мугӀарерча болхлой а колхозхой а, берригача къахьегамхой.

ХьалхагӀа ноам баь хиначa тайпара партийни образование система мяхьапцаргӀа политически школе 1970—1971 дешара шера дена керда предмет юкъедоаладу — «Экономически знаней лардаш». Из Ӏомадара курс шин-кхаь шера льоцӀа я. Цу юкъа социализма экономически законаш, социалистически предприятей производственни гӀулакхаш вӀаштӀехьдахара теории практикен бокъонца шоаш ца ярра Ӏомае езаш ба политико-лашка деша багӀараш. Цига хилаьза кргӀовнача боярме экономически знанеш яль лерхӀ дуккхача производства дӀамагӀа болча командираштa, мугӀарерча болхлоштеи колхозхоштеи.

Пропагандисташта, политиколашка деша багӀараштa доккха теоретически, методически, практически новкъостал лерга кӀорагна шкъазза арадуълача КПСС ЦК «Экономически газета». Цун 22-ча номер тӀа кепаточа арахьккха «Экономически знаней лардех» йолча программа проект из дешаараша чӀоагӀа могаеш къахьегаш кхоаьчийтад.

Пропагандисташкеи деша багӀарашкеи кердача наькъа маӀан, Ӏомаеш йола проблемаш тӀехьахьалха шоаш хила йоагӀача тайпара хулга юккъаниа деш кхетадайтар духьа дешара программа чулоацам бувцаргба оаха.

Юкъьанна дӀайолалу занятеш. Сеша эш экономически знанеш.

Тема 1. Вай социалистически экономика. Производства эффективность лакхъяр — юкъмоттигера проблема.

Тема 2. Социалистически производственни предприяти.

Тема 3. Къахьегама овсарле ма мотта лакхъяо — оьллангара экономически декхар.

Тема 4. Продукце дикали производства культурен.

Тема 5. Технически прогресс — берригача къахьегамхой гӀулакх.

Тема 6. Къахьегама дисциплинеи из Ӏилман ларда тӀа вӀаштӀехьаьккхари.

Тема 7. Экономе режим — социалистически методагӀа доал лелар.

Тема 8. Къахьегамах тела махи материальни стимулировании.

Тема 9. Производственни предприятe боахама расчет.

Тема 10. Социалистически предприятера планировани.

Тема 11. Социалистически производствана доал дар.

Тема 12. Социалистически яхь вӀашагӀйоллар.

Хьалхалатта опыт — ерригача коллективашта.

Программа 12 тема цкъарчоа кхи раздел а яь вӀашагӀтоха мехаргья. Хьалхарча шин темах лаьда яьча занятеша социалистически экономика, цун белгалонаши совленаши, из дегӀаккхувлаш карагӀдийнараш а общественни производства эффективность лакхъяьна яра ца хилар а бӀарча чулоацаш довзийтаргда деша багӀараштa. Цига хьелл плановни экономикера социалистически производственни предприяте моттиг, коммунизм хьалъяра декхараш кхоачашдара даькъера цун коллектива лоархӀам.

ШоллагӀча раздело чулоаш 3-гӀеи, 4-гӀеи темаш. Уж Ӏомаеза хана къахьегама овсарлеи арахецача продукце дикали лакхъярца дувзаденна хӀана ма ярреи хьалдан хьелл социалистически предприятей балха эффективноста проблема. ДӀахо, 5—7 темашка кхы а хьалагӀа довзи делаш хул социалистически производства дикалгахьа эргайлахаш тоаяра наькъаш, технически прогресс, къахьегам Ӏилман ларда тӀа вӀаштӀехьбаккхар, экономе режим.

ПиъалагӀа раздел (8-гӀеи 9-гӀеи темаш) лакха дийца декхараш социалистически экономике шай новкъосталца кхоачадаьлга Ӏаланцеш йолча экономически рычагашта анализ яра хетаэь я. Деша багӀараштa укхаза йоаз къахьегама боарам уттабари цунах мах теларех принципаш, боахама расчет, мах, пайда, дикача балха экономически стимулировани яра система.

Юххера, а тӀеххьарча кхаь теме деша багӀараша Ӏомаю социалистически производствана планировании яра, цунна доал дара, социалистически яхь вӀашагӀйоллара принципаши методаши. Бакъдар аьлча, боахама деча доалерча планомерностага, демократически централизмага, къахьегамхой яхьага бӀарча чулоацаш юххьера шин темаца хьожаргба. Цхьабакъда, бокъонца, шоаш ма ярра Ӏомалургьяц уж курс чакхйоаллош, деша багӀараш производственни коллективана хьалхашка латта еррига проблемаш йиза баьнначул тӀехьагӀа мара.

Экономически теори Ӏомаелга практикана цу хӀара предприяте хьаьддача декхарашца яхха юхаш Ӏомае йоагӀа. Занятеш чьинаре, творчески маӀан долаш хилийта, боахама резерваш хьегучахара, царех бизза пайда эцара новкъарле еш мел дола хӀама дӀадаккхара, керда, прогрессивни хӀамаш чӀоагӀдара царга дизза новкъостал дайта гӀерта еза партийни организацеш.

Занятеш йолча хана деша багӀараша Ӏомае еза предприяте балха экономически хьоккханий лоархӀамаш лара, цун боахамашта анализ яра навыкаш. Дуккхача дешаех лаьца отчетии е планови даннешта еча анализаша, резерваш хьегуча яхарнех цар мах барнех, болх тоабара тӀаерзаяь хьаддa предложенеш кийчъярца юзаевна къаьст-къаьста заданеш тела йиш я пропагандисташка деша багӀараштa.

Цунца цьaьна, хьалхагӀа цкъаза хулаш хиначa тайпара, цеха е предприяте, бригада е колхозе алхха цхьа боахама карара декхараш дувцарах кхачамбаь занятеш йита, партийни дешарах производственни совещани хилийта йиш йи.

Экономически знанешта еча пропагандана юкъе керттера хила деза парте экономически политика, социалистически доал лелалара ленински принципаш, коммунизм хьалъяра декхараш кӀоарга хьаделлилга. Къахьегамхошта коммунистически кхетам балара хӀара занятe новкъостал дергдолча, цар кердача знанеех сакхетам хургболча Коммунистически парте гӀулакха тӀехьаре дог тийша бола кьовсамхой хьалхе берабалча тайпара вӀаштӀехьаьккха еза экономически образовани.

Курса хӀара темах лаьца шиккхо занятеш е еза — пропагандиста дувцари собеседовании. Пропагандисташтеи деша багӀараштеи долча новкъостала дешара-методически материалаш кепа а етташ, цар ларда тӀа дӀахо дешара пособи кийчъе лерхӀ «Экономически газета». Шоай замечанеш кхахьийтар дех редакце газета дешарашкара. Шоана баркал а оалаш теркальергья уж дӀатора материалаш кийчъеча хана. Иштта гӀиа а даха кепатеха хьайергья оаха занятеш яра, сакъердамеча методически приемех пайда эцаш опыт ювцаш йола статьяши заметкаши. Цхьайолча темашка деша багӀараша кхетадеш лола дешаш занятеш чакхъяьннначул тӀехьагӀа а пайдала тарлу деша багӀараштa.

Царна хье ца далийташ тела кийча я редакце письмошка а газета оагӀош тӀа е.

В. БРУНЬКО.
«Экономически газета» Кавказски корпункта заведующи.

10-ча июне дена тӀаьоагӀача бетта чотах мекхдаьтта доаллаш я «Октябрьнефть» НПУ. Уж толамаш доахача дизза даькъа лаьцах скважинашта капитальни ремонтъерашa. Спуско - подъемни операцеш чаккъяхара шера ялан 120 процент кхоачашъе социалистически декхараш тӀаийцадар цар. ХӀаьта уж хӀаинадехьа кхоачашдаьд. Юкъара лаьрхӀача хӀара сменах нормаш 125—130 процент кхоачаш а еш, хьинаре къахьег оператора Ф. Абуталипова, оператора гӀонча В. Дивакова, трактористa А. Толетенова, кхыбараш.

СУРТА ТӀА: болх беш ба телемеханизированни промысла ремонтиниаш оператора гӀонча В. Диваков, оператор Ф. Абуталипов, тракторист А. Толетенов.

И. Плиева сурт.

ӀА КХЕРАМЕ ЦА ХИЛИЙТАРА

Доакъара беза юкъача хила теркалде деза аргӀера цонаши хьекха чудена доакъараши даьца Ӏеш, хӀаьнчул тӀехьагӀа ца бола ялаташ чуйдача дӀас лаьрхӀа культураш а.

Кхетадеш да, республика колхозашкеи совхозашкеи совах гурахье а дена бӀаьсти юкъе доаханиа хуьдеча мошача доакъара лаьрхӀа массоах эзар гектара тӀа гурахь юе культураш дӀайийна хилар. Цу гектарех тоъал доккха дакъа хӀаньла хьекха даьннад-е доаханиа дуадаьд. Юккъанна дӀайийна хинна культураш тӀера дӀа а хьина лаьтта мукъалевнад, хӀаьта хӀаиз цуних шоллегӀа культураш дӀа а юеш пайда эца беза. Цо, хьабарагӀа а доацаш, бокъонца, тешшаме йиш хулийтаргья общественни хьайбий доакъарий база дикка чӀоагӀбе.

Геттара нийсa гӀулакх да доакъарийна лаьрхӀа гураь дийна хиинa ялат доакъарийна хьекхачул тӀехьагӀа 246 гектара тӀа суданска буц, 240 гектара тӀа вӀашагӀъэяь хьежкӀаши гидуаргаши, 57 гектара тӀа гидуаргаш дӀайийнача Грозненски района «Горячеисточненский» совхозо даьр. ХӀана керда доакъар тӀадовлаш латт 543 гектара тӀа. Доаханиа дуадеш латта моша доакъар дӀа а даьнна, укх деношка мукъадовлаш да кхы а 280 гектар кхаш.

Совхоза хӀаиналe яха йолаьна вӀашагӀъяь хьежкӀаши гидуаргаши дӀаюргйолаш йола мукъаьнна участкаш. Цхьабакъда, доакъарин база чӀоагӀъяра «Горячеисточненский» совхозе чакхйоалача дуккхача мероприятех цхьа дакъа мара лац хӀаинaлца хьа даьр.

Совхоза керттерча агронома Петр Федорович Невенченкос яьлар тхога: «Укх деношка гурахь бийна мукхи горохи чуйица даргда тхо. Кхаш юха ахь аьха, ка бола ялаташ чуйица мукъаьннача лаьттанка дӀаюргья хьежкӀаш. Иштта дӀайийна хьежкӀаш кхачаш шераш а хиниад тха. ХьежкӀаш кхоче — доаханиа фуъ гӀеди хургда, мича кхоч — силоса лаьрхӀа чуэаргья оаха уж».

УйлаӀш нийса я. Цхьабакъда, халахете а, массанахьа дош кац из иштта. Хьавзаргья вай, массале Урус-Мартана районера совхоэаш. В июнь хьатӀаккхоечаш совхозашка доаханиа мошана доакъара лаьрхӀа хьекхаьр 1665 гектар, хӀаьта цох аьнар 800 гектар мара яц. Аьхача лаьттах доакъарийна лаьрхӀа культураш дӀайийнаи 200 гектара тӀа мара.

Хьттар доагӀа: хӀанад из иштта?

Бакъанаш доах, догӀа дах яхаш. ДогӀа-м Урус-Мартанa меттел Грозненски районе а ма делхий. Вай механизатороша лаьтта а оах, хӀанаш дӀа а юч кхыметтел йоачаш латтача гуйран деношка а, хӀаьта аьхки-м хӀаьта а-лета а ха корайоагӀарг ма ярий из да. Вешта, Грозненски районе, къаьстта а лакхе вай ййийнача «Горячеисточненский» совхозе-м вӀаштӀехьдоал из хилаха, цхьабакъда, Урус-Мартана района совхозашна кхыча тайпара латт гӀулакх. Гучох, республика юрта боахама Министерства коллеге хозахета фехк баькхабаш Урус-Мартана районир юрта боахама управлене начальникех ноь. Ш. Р. Паршоевх.

Районе вӀаштӀехьдоацаш латт доакъарий запас кийчъяра гӀулакх, хӀаьта шоллагӀа культураш дӀа а юеш лаьттаех пайда эцалга терхал ца дар доккха гӀалат да юрта боахама управлене кулгалхой овгӀонгахьара санна, иштта совхозий кулгалхойи агрономически болхлойи овгӀонгахьара а.

Хоьш да, Урус-Мартана района боахамашка июнь бетта ка бола ялаташ чуйцача лаьттаькел шоллагӀа дӀайийнача культуреха кхы тӀа а дукха доакъар делга.

Из гӀулакх керара па далийта хьажа а цу даькъе лаьза эшар дӀачакхдаккха а деза. ТӀаккха кхераме дац хьатӀадоагӀача Ӏай доахаи Ӏангара даха. ТӀаккха майррех шеррех чакхбоахаргба общественни хьайбаш дебалар духьа бахача палатгара доахаи кӀарe бола.

Х. МАХИТАРОВ.

РАДИОДИВЕРСАНТАШ

Къилбаседа Кавказа лаьрхӀа еча передачашта юкъе дения доацараш дуне «Свобода» яхача мюнхенски радиостанце советски вахарах, эхьца хеташ харцахье йоах КПСС къамий политика. МогкӀаьлеш дувцараш шоаш мича лелхаргба ца хоеш сяготленна хьувз вай мехка халкъашта укъе моастагӀал дола гӀерташ. КӀирдаь дувц цар «советски колониализмах», «денационализацех» низагӀа «русификаци» ю яхаш доацараш а дувцаш националистически уйлаш чуйоссае гӀерт уж. Советски халкъий интернациональни доттагӀол чӀоагӀдалар, цар къамаш культурай социалистически чулоацам дагӀабар Кавказа халкъашта «культурни русификаци» яр сечие лоархӀ цу радиодиверсанташа.

Эттара чӀоагӀагӀа тӀаэрзаяьй радиодиверси Советски НохчГӀалгӀайчеиа. Вахара бакъьйолчоа гаьна латтача цу Кавказ «йоазараша» лог доахар «хил лехьа шалта кръеш вагӀа йирса нохчо» ва, Лермонтовски хана хинна цу тайпара «нохчо» тахан а тӀехьа волаш сайна. Вай къаман автономе бахача берригача цхьа бӀаргагу товенна латтача нохчийи гӀалгӀайи экономикаген культурагеи хьежача мел кӀарча ба уж оалаш.

Малла радио цу гӀолла меткӀаьлеш дувцар? «Свобода» яхача радиостанце микрофона хьалхашка кхаст-каста къамаьл деш хул «профессор» Авторханов. Контрреволюционни тӀулакхаш лелаларах 30-ча шерашка суд яь хинна Грозненра Авторханов. ТӀехьагӀа дув буар цо сай гӀалаташ «кхетадаьд» из кхаш. Цунах тийшар: Цхьабакъда, Дай-мехка тӀом хьийнача хана, Авторханов фашистех вӀа а кхийтта, каратель а хинна дӀаэттаь. Цхьан радиометкӀаьлечун юхь на я. ХӀаьта Кавказа гӀулакхашта вола вож «специалист» — Мальсагов Сосаркъа. Из кьовсаьнна моттиг Назарен района Аьлте-Юрт я. ХьаргагӀа вола кӀайгпардсоц, тӀом 5 хьаллехьа Финлянде дӀавахаь. Гитлеровски легиона каратель хиннав. Цу йоахаралдукха гаьна воьнаеши радиокомментатор Умаров Ӏаьла а.

Кавказски кино йоах, ца Ӏахаш вир хилаш. Кхимел долча хӀамал дикагӀа доагӀа из тахан микрофона хьалхашка чопаш я беш социализм Кавказерча кегийча къаманта хийра я, хӀана аьлча цо «кхы культура» кенчехк царна, яхаш къарлурашта. Малла цунах тешаргвир? МалагӀча Ӏовдалча нака лаьрхӀа дувнаш да уж тайшача балха меткӀаьлеш?

Октябрьски революци хилалехьа фу яр Нохчеи ГӀалгӀайчеи? Мискеи мецеи нохк бир ца. Дин фанатизмои боадонои кӀалдихьа дар халкъ. Бокъонца цӀендена дӀаделар кхерам болаш тӀа-тӀа кӀезиглуш доагӀар.

Советски Ӏаьдал даьннача хьалхарча деношке а дена Ӏалаьмате чӀоагӀа йоакхо йир Советски Ӏаьдало, Коммунистически парте, В. И. Ленина ше паччахьа Россе йистошка бахача наькъ. Хьаьнна граждански тӀом чакхбоалаашехьа а, В. И. Ленина распоряжени гӀа цхьа моллагӀа йолча цифрашца дӀаоалалургдоалаш Ӏалаьмате доккха материальни новкъостал дир Кавказа лоамарошта.

Миллион сагахача республике хӀана 255 эзар бер деша дагӀаш 528 школа я. 13 юкъерча специальни дешара заведенеи шин вузеи деша вагӀа 27 эзар студент. Просвещени дӀаярж-арта диллача нохчийи гӀалгӀайи халкъаша шоашта тӀехьа дитад французски, итальянски, австрийски санна долл европейски халкъаш. Хьашт мелл а кхувла йиш яр НохчГӀалгӀайчеи культуреи экономикеи тоалларах дола масалаш.

Кавказе оалаш да, сий доацар эхь доацаш ва, эхь доацар сий доацаш ва. Малхбузехьа йоахале кораьъча политически къотӀашкара бакъдар хазарга доглоахаш дац вай. Цудухьа ба уж моастагӀий а. Цхьабакъда, меткӀаьлешта къайладохьалургдац бакъдар.

ДагадоагӀа сона «Дон» яхача журнала тӀа НохчГӀалгӀай Ӏалама эттара хозагӀча моттигех цаI — ЖӀайрахьо ювцаш хинна грознениски Ӏилмахочун - археолога В. Виноградова статья кепатеха. «Свобода» яхача радиостанце Къилбаседа-кавказски отдело цу сахьате «теркалъяьй» из; эгӀазлонца националистически йоашха а йоашхаш хьакхайкайир статья лацувагӀараштa. Дага а доцаш хаттар да тарлу: цу тайпара миншта юкъа йиш я Ӏаламах йола статья? Из укх тайпара юкъа йиш я. Доазол дехьара «вожарий» бӀаргех хий легадe болабеннаб: хьайла, гобаьккхо мел йоккха хозне йолаш даьхьд лоамаш берашпаргӀато дукхасашш бола гӀалгӀай. Цу моттига дай уж мара хиннавац. ХӀаьта хӀана укхаза доал дераш, йоах, уж бац.

ЖӀайрахьенах дувцача харцдараш, кхыча футтаройна дувнараша а ма мара, аьттув баькхаьн «Свобода» яхача радиостанце мюнхенски штаб-квартира. ЖӀайрахьа дика товенна гӀалгӀай юрташ ахкай. Цига я республике йоккхагӀйолча «Алханчуртский» совхоза отделени. Цига дагӀа юкъерча бӀаьшеренашка даь дика памятникаш паччахьалкхено лорадеш да Укхаза яккай экскурсионни маршруташ, укхаза эгара Ӏаламо чӀоагӀагӀа хозаьъча моттиге хьалъяьй республикерчеи мехка кхыча районашкарчеи къахьегамхоша дарбаш дайташ йола климатически санатори.

Доазол дехьара вай республикех лаьца еш йола передачаш нохчаштеи гӀалгӀаштеи тӀакхаьчача «боккхача бала» шоашка гӀайгӀа кхоачаьай моттийта гӀерташ я. Цу тайпара зурма хьалха локкхаш ма. Германе Советски паччахьалкхенна дуьхьала бу тӀом, хӀаьта «Кавкала паргӀато дукхаесаш болча кавказий чила хьакъ долаш йола паргӀатон дикагӀа доле вахари дахь» яхаш Ӏехар фашистски пропаганда Сийлахь - боккха Дай-мехка тӀом лаьттача шерашка.

Фу дар цу «дикагӀйолча вахаре» тӀехьашка лаьттар? Цу хаттара жоп лу 1941 шера 8 декабрерча Германта директива «Грозный. МалагӀйоих, кхийола районаш вай бe яьхкачул тӀехьагӀа, йоах цу документа тӀа, Баку хьаьккха а Кавказе оккупационни режим оттае а, эшача болрама гарнизонаш лоамашка лхийта, хӀаьта лоамашка тоъал ситем эттачул тӀехьагӀа беррига лоамарой бoабаь дӀабаха йиш хургья вайга. НохчГӀалгӀашкахьа лоамашка баха нах сел дукха я бац, хӀаьта лоацача хана вай цхьа иттех зондеркоманда могаргья беррига миӀа нах боабаь дӀабаха. Цу гӀуланха тӀехдина хьалаш дуккха а да НохчГӀалгӀайчене чӀожеш, цудухьа лагераш хьалье езаш хӀама хургдац».

Из дар-ах нохчийи гӀалгӀай халкъашта вӀаккхоачергдолаш хинвар, наггахь санна территори дӀалаьца хиннавларе. Катийва халкъий «паргӀато» кхетаяра гӀулакха фашисташта дукха гаьна бахинабац хӀанзарча МальсаговгӀар, АвторхановгӀар, УмаровгӀар дай.

Цецвоаккъ антисоветски пропаганда вӀоарга йовзача, Ӏовдалча уйлаш. Мюнхенерa оаз большевикех, социализмах, коммунизмах кхерам ба шоана, яхаш кхайк кавказцашка.

ХӀаьта большевикаш-м вай воаш ма дий, хӀаьта социализми коммунизми вай де лерхӀар да. Цхьаннена а моагргдац коммунизм бахьан долаш лоаттабеча къовсача наькъа тӀара вай даха.

Ислама гадоахараш даьлах темаш боле бусалба нах Советски Ӏаьдала духьалбаха, духовни вахар дегӀаухалга вайнига халкъаштeи цар культураштеи ассимиляции русификации яра наькъагӀа лел аьнна хетийта гӀерт. Кхыметтел советски общеобразовательни школа а юкъ цар стандартни советски культура кхийоалаш йола тервс енна лоархӀам. ХӀаьта «русификацех» лаьца аьлча, из лоархӀ пар масача, эрсашка доаца халкъаш, цу даькъе нохчгӀалгӀай зараш а. Ӏарбийи латинcкии йоазон гӀара дӀа а даьнна. эрсий йоазон тӀа довлар. ХӀаьта эрсий графика дуккхача хьалени мотт Ӏомабелга чӀоагӀагӀа аттача ма даькхарий тхона, НохчГӀалгӀайчен культура дегӀаккхувлача Ӏалаьмате доккха новкъостал даьд.

НохчГӀалгӀайчене халкъий доттагӀал, берригача мехка я санна, чӀоагӀен дохагдоацаши да. Из бухдоаккхалургдац. Советски къамаш тоалу дуккхача къамех латта дерригa советски халкъ товдалaрца цхьаьна. Бакъда, вайнига тӀайолаенний социалистически къамий общественни вахара интернационализаци яра процесс, хӀаьта из лел къамий башхалонаш, психологи, традицеш сакхетам теркалбара ларда тӀа. Интернациональни кхетам балар коммунистически мораль ше ма ярра дӀаоттаяра фактор я.

«КПСС ЦК апрельски (1968 шера) Пленумо вай парти тӀахьийхар моастагӀий идеологеия дуьхьала, моллагӀча формехьа из вай вахара юкъейоагӀе а, машар боацеш къовсам лоаттабаpа. Цо дӀаайхар идейни кхетам балара еррига средстваш коммунистически тешам чӀоагӀбара, хӀара советски саг советски патриотизми пролетарски интернационализми уйлашa хьалхевара тӀайоххийтилга. Республика партийни организаце, цун идеологически кадраша вӀаккха дишалийтац из дӀадийхар. Партийни организаце беррига идеологически болх дӀахо шерра боаржабара, белггала аьлча буржуазни идеологеица къовсам лоаттабара йӀаьххача хенна ларда дахаргда Советски Ӏаьдала ах бӀаь шу дизара юбилейнeн В. И. Ленина 100 шу дизарнeн дувзадена КПСС ЦК-ас тӀайийна документаш, 1970 шера 21 апреле КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева даь къамаьл.

НохчГӀалгӀайче — халкъий доттагӀален воашален республика. Сийлахь - воккхача Ленина васкет даьд вайга. дунен тӀа бӀарга ца дайна тайпа халкъий доттагӀал Кавказе оттаде, аьнна. Ленински партена лаьргӀен цун хьинаргӀен из отта я даьд, дентарга ди массаза доах чӀоагӀлуш а да.

Х. ВОКОВ,
КПСС НохчГӀалгӀай обкома секретарь, историческа Ӏилмай кандидат.
(«Советская Россия» яха газета, 1970 шера 13 июнь).

«СЕРДАЛО»
2-гӀа оагӀ. 18 июнь, 1970 шу.

И. Д. БУТИНА НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Автомобильни транспорте дуккхача шерашкеи даккха хӀама доацаш болх барах, производственни хьоккханаш лакхдарах общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах НохчГӀалгӀай Автономни Советски Социалистически Республика Лаккхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла.

БУТИН Николай Даниловича — НохчГӀалгӀай транспортни управлене Грозненски грузовой автотранспортни предприяте шофера.

НохчГӀалгӀай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель
И. АЛМАЗОВ.

НохчГӀалгӀай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь
Г. СКЛОКИН.

г. Грозный.
1970 шера 12 июнь.

А. Д. СИМОНОВИЧА НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЗАСЛУЖЕННИ АГРОНОМ ЯХА СИЙЛАХЬ ЦӀИ ЯЛАРАХ ДОЛА НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Юрта боахама вахъе доккхий хӀамаш карагӀдувларах НохчГӀалгӀай Автономни Советски Социалистически Республика заслуженни агроном яха сийлахь цӀи лойла.

СИМОНОВИЧ Анастасия Дмитриевнина Урус-Мартана района паччахьалкхен фуй кренекне начальника.

НохчГӀалгӀай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель
И. АЛМАЗОВ.

НохчГӀалгӀай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь
Г. СКЛОКИН.

г. Грозный.
1970 шера 12 июнь.

ЙИСАР ДУКХА ХА ЕЦЕ А

Грозненски районан дерригача бахамийн механизаторашна йистебаьхнаб ялат чуэца техника кийчъянь. Укх деношка цу белхан итогаш еш яр районо бахамийн специалистийн кулгалхойн совещани. Цу совещание билгалбаккхина бахам бехк бинкхар Ленина цIерагIча колхозан специалистех кулгалхоечи. Малагiа да бахьан?

Укх шера 4260 гектара тIаре ялата культураш чуэца еза ба цу колхоза кхаш лелдераш. ХIаьта лоацаче хана чуйиша дукха дезаш да ялат. Уж балхаш сихха дахь дахара бокхача лоархIаме да эшаш йола юртбахама техника хIанз кийча хилар. Миштад из гIулакх Ленина цIерагIча колхозе? Халахете а техника тоань ялаза я. Колхоза ялат чуэцача йиътта комбайнах дукхагIа ираш тоань яьшаяц. Комбайнашта ремонт яра балхаш ле йиш йоацача тайпара шорта ду. Цул совгIа колхозерча итт жатках ялат ярда араяла йиш йолаш йиъ мара яц. Вокх ялх жаткац дIадахача шера зенз ремонтинкий кулг кхийттадац. Подборщикашта а кхоалагIча даькъа мара ярац ремонт.

Хоаш да юртбахама техника тоань яккхарах сIулакх доалаш доацита. Чуланьа ялат хьаэца кийча хила еза кьаттащ а. Цхьабакъда цу гIулакха а йоакко яьккколхоза. ДIадахача шерарча ялатех мукъаелкхац склаадаш. Хьайбашта доаьара дите ялат да цар чу. ХIаьта уж склаадаш кIаьнчул тIехьагIа тоа е ь хIор а тиха амбарии садоахкача зене хIамашта дукьале обработка е езаш я. Хоаш дац колхоза кулгалхой сенга дог доахаш багIа.

Кхы дикагIа латтац укхаза кхашкара чуданьа ялат кьатта, элеватора дIаккхаьа дезача автомашинашта оборудовани яра гIулакх а. Кузоваш тоае, лекхъе едаш я цар. Даге а уж балхаш хIанз а дIадоладаьдац.

Цецвалаза гIулакх да ялат чуэца доладала массехк да мара доаьдача укх «оIайхача» хана комбайнаш, транспорт, хьэтташ тоаира гIулакха сагота волеш колхоза правлене, бригадашка, кхыметтел парткоме а сог ца хилар.

ХIана а кийчъялаза хIанай шук техника кхашкарча балхашта, аьнна шийга даьча хаттара, ниттеш жоп лу колхоза керттерча инженера нов. Котова:

— Ремонт а тхо доладенна дукха ха яц. Цудухьа кIезигдукха тIехьадисад тхо. Цхьабакъда тхога шортта йолаш а эшаш йола оттавлаш. Механизатореш кхоачаш ба. Цу гIулакхо торо кулийтаргья хIанзалца дийза дисар сихха кхоачашде.

Сог шийх бIубшча хилар гектара дика да, цу гIулакха кIал кIийле але. Бакъда нов. Котова ду къамаьл оттача хьалашта дукха сагота воацаш кIал кийле йоацаш да.

Из санна сатийна ва колхоза керттера агроном нов. Макаренко а. ХIанз а тIехьа оттальац ялат чуэцара план.

Колхоза эттача из санна долча хьалашка правлене кулгалхошта нийса бехке я партком а (партком секретарь нов. Ахвердов). Шийн ханнахьа дуаие оттадьадац цар хьуакъам чубера кийчо яра дош. Массехк ди мара дац цу деш хетаць партком заседани хинна. Цига къамаьла даьча колхоза председатела мукIарло де лелаш хилар ялат чуэцара кийчо яра балхаш геттара ледаре латташ хилерах.

ХIанз колхоза кхаш лелдераш горох чуэцаш ба. Цхьабакъда из болх а геттара шорттига лел. Воалама керттера агроном, бригадираш бинбенначох тара ба дIадахаца шера дукхьаж из бахьан долаш дукха горох йийна хиларах.

Колхоза кулгалхой, специалисташ декхарийла бар дIадахача шера нийсденна кхоачамбоацераши, хIаьта хIана эттта хьалаш малерра теркалде. Цхьабакъда хIана а сатийнб ба уж. Долче хоиргдаьнна кIезит-дукха ха яьлча хIана санна уж сатийна хулий.

В. ШОВХАЛБИЕВ.

Графикал хьалхабувлараш

Юбилейна шера 20 миллион «Iаьожа доашуа» дахкара тIехьеяш «Октябрьнефть» НПУ мехкдаьттахоша дахь кхайкарая хьал а лаьца, сихагIа цу рубежага кхачара ахье яьнна къахьег «Грознефть» НПУ коллектино. за мехкдаьтта. Мехкдаьтта дахкхара графикал 3 ди хьалха я из хIана. Шу доладелча денз къахьетама овсарле 4,7 процент лакх а ед лийрхIачул совгIа 39 эзар тонн мехкдаьтта даькхад. Цу юкъа планал совгIа хинна пайда 500 эзар сом да.

Цхьадолча даькъе производства эффективность лакхъялар рационализаторех тийша да. Кийча а хIанзалехьа 55 предложени балхе юкъейлхьаи цар. Цар баь пайда 50 эзар сом да.

М. ГОЛЬДИНБЕРГ.

Сийлен грамоташ еннай

Комсомольски политически просвещене сета дошара шу чаккдаьннад. Укх деношка хиннача Грозненски горкома комсомола бюрос яьча итогех дика болх баьча пропагандистий группана Нохч-ГIалгIай обкома комсомола Сийлен грамоташ хьожаний. Уж яла оттавьй «Красный молот» завода инженера, «Производственни коллектив ю беседаш» яхача кружика кулгалхочо В. Мурадовна, производственно-товарии контора «Кругозор» яхача кружока кулгалдеча Р. Чапаковна, швейно-производствении объединене пропагандиста М. Демурчана.

Грозненски горкома комсомола Сийлен грамоташ енна Т. Петровайна, Р. Ирисхановна, В. Сочнышкина, С. Мальцевна, кхычарна.

В. ЛАВРИНЕНКО.

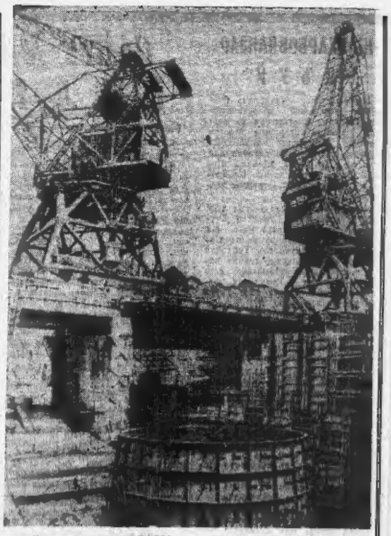

АЛМА - АТИНСКИ ОБЛАСТЬ. Или ахка хи тIа хьалдьеш йоттача Капчагайски ГЭС-а водохранилища нъулбехьарча Прибалхашъа мико гIеттаеча гIомараш тIагIолла хи тоатолаш хийвад. ХIанз а карта тIа яккхаза йолча цу водоема кIоаргал 12 метрга кхоачаш я. Цу чу Iовдаьд ворхIбIаь миллион кубометр хий.

Хиш тхоаргIа тека плотина, водохранилище, 400 эзар совгIа киловатт низ болаш йода гидростанци шийн комплексаца юкъе доацаш йолча капчагайски узле аргабоаккхаргьа Балхаш яхача Iомаш Тань-Шана къадбаселехьарча босешток юкъе шерра ворхIа улла екъа аре. Хий декъа Iалаьмате йоаккха оазис юлларгйола я укхаза. ХIаьта ГЭС-а турбинаша ер шу чаккдоаллаш а тIехьа аургьа дарагIа электроэнерги.

СУРТА ТIА: эгара хьалхара цхьа турбина оIашоеIйолла мийда.

К. МУСТАФИНА сурт. ТАСС фотохроника.

ТIехьабусараш хила йиш яц

ГIишлошъерий сийлен декхар

Вай республике шерагара шерга дукхагIа хьалъю капитальни гIишлош, пачадлаш дегIаух халкъа бахамга дIоулийтача капитальни вложеней боарам. 1970 шера хьалъеш я химе, мехкдаьтта дахкхара, из чекхдаккхара эша, гIишлон индустре лоархIаме объекташ, наха чубаха цIенош, школаш, больницаш, деша даха ха йоацача берий учрежденеш, культурно - бытови гIулакхашта лаьрхIа ийола объекташ.

Укх шера пхе бетта дIаякийта капитальни вложенеш 24 процент дукхагIа я соакх цу юкъа дIаяхийтарел. Цхьабакъда, из ниттадале а пхе бетта итогаш гIадвугаш яц. Ерригга республика хьакийнача каповложеней пхе бетта плаи 92 процент мара кхоачаяьъь яц.

Республикера лоархIаммера гIишлош хьалъечара балхаш ясале лел. Цементни завод хьалъеча шера хьачийца хинача ахчах 13 процентах мара пайда ийцабац, хIаьта «Электроприбор» заводе — 20 процентах, А. Шерипова цIерагIча Нефтемаслозаводе 22 процентах мара пайда ийцабац.

Пятилетка тIаххьарча шера хьалхара цхьа бутт чекхбьенаб. шера 198 эзар квадратни метр нахе чубаха цIенош хьалде лаьнкIача хIанзалехьа хьалдаьраш 24,8 эзар квадратни метр мара дац. Деша даха ха йоацача берашта лаьрхIа хьалъе езача 775 моттиг йолча учрежденеш хIанзалехьа хьалъянь яьккхар 25 моттиг йола учреждени мара яц. Уж учрежденеш хьалъяра хьачийцача ахчах а бизза пайда ийбац.

Мела лел юртбахама объекташ хьалъечара гIишлон балхаш а. Цу объектай керттера фондаш болх бе йолдалийтара шера план пхе бетта 15 процент мара кхоачашьаь яц.

ГIишлош хьалъяра еха ханаш тиллийтарах, шийн ханнахьа объекташ эксплуатаце дIа ца теларах хьалъянь ялаза йола объекташ дIа тIехьа дукхагIа хул, дукхьала пхе бетта хьалъянь ца йоалаш йиса гIишлош 47,7 миллион сома мехка я, кьаьстта дукха гIишлош хьалъянь ца йоалаш йиса юртбахаме, аьлча 5,7 миллион сома мехка я уж. Уж санна дола гIулакхаш нийсдалар бахьан долаш пайда ца эцаш дус пачIахьалкхен дукха ахча, капитальни вложеней экономически эффективность лоалагIа хул.

Республике хьалъечарех дукхагIа йола объекташ подрядни хьалъяре хьалъю. ДукхагIйолча гIишлош хьалъечача организацеш В. И. Ленина ваь бIаь шу дузача декхаре сийлеца нийсъяхара тIайца социалистически декхараш кхоачаш а даь дика гIулакхаш дIаяхь хьу, лохьаллийташ къахьегама тешаш. Республика гIишлошъераша подрядни балхий пхе бетта план 111 процент кхоачашьяь. Шоай болх тоабаьй «Чечингсельстрой» треста организацеша а — пхе бетта план кхоачашьяь треста ерригача организацеша.

Цхьабакъда, ниттта дика къахьеги пхьийолча организацеш. Пхе бетта план кхоачашъяьнац 14 организаце коллективо. Цар кхоачаш ца деш дисе гIишлош-монтажни балхаш 1,8 миллион сома мехка да.

УЖ Я УКХ ТАЙПАРА ОРГАНИЗАЦЕШ:

Организацеш	бетта план кхоачашъяр процентаца	Кулгалхо	Парторганизаце секретарь
Новогрозненски ТЭЦ-а Су	78	Иванов	Дорошенко
Торговле Министерства СМУ	80	Порохня	Богомолова
Транспортни Управлене СМУ	67	Вышкварко	Микунов
Нохч-ГIалгIай АССР юртбахама Министерства ПМК	46	Талаев Перминов	Посильченко Базоркин
«Чечингстрой» СМУ-1	92	Евтухов	Муталипов
«Чечингпромстрой» СМУ-3	88	Юков	Кривошеев
«Грозгазстрой» СМУ-3	68		
«Чечингтвстрой» трест	79	Караневский	Саунов
«Грозгазстрой» УМС	93	Перолин	Соловьев
«Чечингуминводстрой» ПМК-1	96	Лещев	Кульбаченко
ДСУ-2	89	Местоев	—

Цхьацца бахьанаш а уттадаш план кхоачаш ца яра бехказа бовла гIерт цу подрядни организацей кулгалхой. ДIатехкача хьаьгга гуш да тIегIертте цар болх ца белга, бахамашкара къахьегам кхетамцеи Iилман дарда тIех вIашт тIехьа ца баьккхалга, хIана мара цу доладенна дац пачIахьалкхен плани тIайца социалистически декхараш кхоачашде кхуврга ца уйлаш я цар. Цу гIулакха тешал деш дукха факташ я.

Цу организацей кулгалхоша, партийни профсоюзни организацеша бокьонна кхетабац кхоачашде дезача балхий шоашта тIалатта бехктокхам, къахьегама дисциплина, производственни пачIахьалкхена дисциплина чIоагIъяра долча дешашта е йоаргIача тайпара йоакко яц. ГIишлош хьалъечара болхлой бытови хьалаш тоадара е йоаргIача тайпара терко яц, болхлошта бIохбала, кулгюкъа дила, хIама даа моттиг яц, юкъара кхача кургболаш гIулакх вIаштIехьдаьккха дац.

ГIишлошъераш тIехьабусаш хилара керттерчарех цхьа бахьан да зеназчикий болх эсала лелаш хилар а. Финансировани яра делаш хаьнахьа кьоастадац цар. Цул совгIа цар ханнахьа мукъанхаи гIишлош хьалъе еза моттигаш, Iалашъяи оборудовани, е йоаргIача тайпара йоакхо яц кийчду проектно - сметни документаш дикагIа хилийтара. Кхетамца вIаштIехьбеккхац субподрядни организацей къахьегам, кхоачашде дезача балхий графикаш уттаяц. Дезача балхий план цар кхоачашйойя я, дукха моттигаш нийсалу эксплуатаце дIаяла еза объекташ ханнаьа дIа ца луш тIехьаювлаш.

Цунца цхьане республикерча дукхача организацей опыто кьаьгга хьахьокх уж санна долча хьалашна а ритмично болх бе йиш хилар, производствении заданеш кхоачашъянь ца Iеш из тIехьлоачаш йиш хилар а. Цу даькъе кхоачашдарза дарданош да къахьегам кхетамца вIаштIехьа боаккхилга, чурча кхоачамех нийсса пайда эцилга, йиллача хана хьалха пускови объекташ хьалъяхара еррига материальни къахьегамех ресурсаш оарцагIа йоахилга.

«Производства резервах пайда эцар тоаларен халкъа бахама экономе режим чIоагIъярен» яхача КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК письмо хинначул тIехьагIа кьаьстта чIоагIа теркам тIабаьнийта безаш гIулакх да кхоачашдеча гIишлош балхий дикал лакхъяр, балха ханах механизмех бизза пайда эцар, экономе режим, къахьегама, производственни, пачIахьалкхен дисциплина чIоагIъяр.

ХIара гIишлошъеча организаце, участка коллектива тIехьабусаш хилара бахьанаш талха а довза декхарийла я партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш, ниттта декхарийла я уж керда резерваш гучаяха, шу доладенача хана дена тIадисе пачIахьалкхен декхараш тIера дIадахара шерагIа кьовсам бовржабе, нахадаш йоакко е еза кадрай, чIоагIъе еза къахьегамен производственни дисциплина, болхлошта дIабовзийта беза царна тIалатта бехктокхам, цIенхаштта кьовсам лоаттабе беза кхоачамбоацарашца, лакхбе бе беза кулгалхошта тIайетта бехктокхам а.

Ударни къахьегийтара, технически прогресс яра, производства экономически эффективность лакхъяра болхлошта гIулакхерча наха хьокхам тела декхарийла ва хIара коммунист, комсомолец.

Мехко чIоагIдаьр кхоачашде деза

ТIЕХЬАДИСА ГIУЛАКХАШ ДIАДАХА

ТIЕХЬАДИСАЧА гIулакхаш ца лоаттабеча кьовсама хетаь граждански сходаш вонкйоллаш латт хIанз районе.

Граждански сход хилар город Назрани е. Гурре а деиз массе сег1оракхьара районни культура цIенгахьа болабелар городе бахаех. Царна бар бIаьра баьнна кьоадвой, пенсионераш, вай партех, къахьегамен ветеранаш, района партийни, советски, общественни организацей викалаш. Деикха дика гIулакх дар цига гулвеннача 500 сага юкъе дукхагIбараш кхалинх хилар.

Лоаццаш къамаьл а даь сход хьайийлар Назрановски горисполкома председатела нов. Х. Э. Бузуртанова.

Чулоацам дика болаш, моттигерча вахарнера дукхедза масалаш а кхувлаш, лахуригарий уйла тIаэцаш яр райОНО заведующе нов. Ю. Я. Мальсагова из доклад.

Докладчика кьаьстта белгалхьаккхар кьона тIехье — коммунизм хьалъергъараш хьалкхебелга. Цхьабакъда, халахете е, йоах во, вай городе бахаш ба шоай берий хьалкхенара бала болаш, уж айлавюкъе дIа а хийне, укхаза вовй фабрике, заводашка, совхозашка болхлой эшашехьа а, ахча дикка Казахстане, Сибарегiа , хьичахьа ухаш бола дахьнаной, хIаьта бIарг лакха сог вонаш диса цар бараш карцахьа лел, деша ахи, цкъаза зуламашце хьал. Шоай берий дIахорча вахара ниттта мара кхы бала боацаш болча дахьшкарех воацошхарех жоп даха деза.

Дукха летий кхувлаш моттигаш я хIанз а районе, цу вхь долча гIулакха дукьала гIоттае еза района еррига общественность. Iазни деш бола советски законий, низ тIабахийта беза кхалсагана феодально - байски гIулакхаш лелдаре тIера барашта.

Сог йоагIача - йодача метте натахь йолча хана сакъердам хилац. ТIаккха фу сог яр-яхар хул цунах тIаьхьа вIашагIкхийттараш санна дулх а диз, шоаш хьаена аханит-хIамнаг дIа а лийн, кхы гIар-тать доацаш дIа юха кьесташ хулча. Хьаьта тхьорра деша гIалгIай Iавзала гIа сог йоагIача - йодача лоаззар деш а, говраш хьувлаш а, кхы тайпа сакъердамаш деш а хиннад.

Вайна юкъе лелаш да тIехьадиса, но, укх дола гIулакх — урдув дахар. Из хIанз 3—4 эзар сомга дIакхоач. Ше лоархIаш йолча йоIIа сомашка мах бергбай шийн безамах?

НаггахьI мара ца нийслой а, моттигаш хул дах зулам — сог вер, вай ваххар, чоп яр — вайкхистративни организаша дIа а ца хойтащ шарIата кьайлагIара судага «кхелага» гIолла сага цIий рузкъех эша гIерташ. Цар цкъаза 4 — 5 эзар сома мах бу сага Социалистически законаш телхадеш бола цу тайпара общественна дукхьалара кхы ма бара хьагучабаха, царна Iачап де, районе мел вахе сог цариа дукхьалаикка веза.

Имайлов Исраил—кирпишний завода мастер:

— ЛаьрхIа кьовсам болабе бе шоай ха лаьккха даьнача кьаьнача Iаьхалашна — пхьа лехарца, рузкъах пхьа битарца, урдув дахарца, кхенаа йолй йийнгаш мехри хилийтарца. Аз айса хьагучабахарагба ширача замах юхедисе во гIулакхаш лелаеш бола нах, хIаьта сай вахаре, сай дезале дикагIа йола къамах традицеш, Iаьдалаш мара лела а дергаш.

Мальгиев Дауд — пенсионер, общественник:

—Вовй де йиш йолаш мел дола кIама де деза, вай сог яр-яхар безамагIа хилийтара, делала барт тоабара, кьаьстта а кагирхой советски вахьа гIалгIай халкъа дикагIдолча традицешца хьалкхебара.

Хаматханов Iалаудин — г. Назранера, персональни пенсионер:

— Хьамсарча Коммунистически парте воашта деннача хан бе бела вай. Хьалха бодоне яьлла, дийша нагахь сог воацаш хинна гIалгIайче, Советски Iаьдало дегIаена промышленности механизировани юрта бахами болаш йола, тоаена крайа а я вIоттаяьй. Вай кагий нахи мехкарий республикерчи мехкарчец вуашкен техникумашкен деша багIа, вай кьоний, кхоана доагIача ден сагото е езац, вай кьоанал материально Iалашъянь я. КарагIайнача цу доккхийча хIамашта юкъе хьагучадувлачи миличи замах юхедисаче воча гIулакхашна—хулиганства, урдош дахаро, дукха летий кхувларо тоха са доацаш вIIазкхувл. Халкъа зулам деча цу гIулакхашца массаза а кьовсам лоаттабаьб аз, хIаьта дIахорча сай общественни балха тIа районе баха нах царех сихагIа мукьабойлийта а гIертарга со.

Цолоев Сулайман — РайПО болхло:

— Урдув дахар, пхьена хIамаш яхар вайна юкъе ца тарлуш, ахь долаш гIулакх да, хIана а массаза а вахарга хьежа тIа боахаш хила веза. Шоай бераш вай халкъа дикагIа йолча традицешца — боакхкагIчар, кхалнахьа сий доргдолча уйланаца, ээделца, сабарца хьалкхеде деза цар. Iодеча хана цхьадараш воа цIолкагIдараш зикен хилаш вай бераш дIахо царех хургдар вайх тоийна да. ЧIоагIбе беза кхуваш боагIараштта юкъе беш бола хьехама болх.

Мальсагов Тугаи — нефтебаза директор:

— Хоадамболлаш, лаьрххIа лоаттабе беза шоай ха яьккха даьнача ширача гIулакхашца кьовсам, доккха, сийрда цIей санна деза, сакъердама чаккдаьккха деза сог яр-яхар, зIамигачу сагах кускаля телаш йола хIамаш совгIатий, сувенирий хьехаме хила ей, дезала бIайнъа яргйоацаш, гаргалонашка хьежийоаккхагIйча зIамагIеа кургйоаьаш. Города общественность майрра кьовсам лоаттабе беза хулиганства, общественни порядок телхарашца. Халкъа дружиний болх чIоагIбе, Советски Эскара-гIулакх де болкараш безбеш пакьабехаш, кагирхоаца беш бола тIема-патриотически болх тоабе беза. Вай халкъа дикагIа мел дола гIулакхаш хьалйиа деза.

Гвоев Аюп — пенсионер:

— Нагахь санна вIаши дага а дуьлаш, цхьан бартаца вIаштIехье а дальне вай дIадолхе, городе тIехдика общественни порядок оттвара эшаш мел йола торонаш йолаш да вай. Юха ца а кьеххаш, майрра кьовсам лоаттабе беза кьаьначи Iаьдалашна — пхьа лехарца, дезалах, сог яр-яхарах доли советски законаш телхадарца, общественностага бехк байта, дIа тела беза уж, кьаьстта а тоабе беза гIалгIай а вай мехкарча кхьа халкъий а дикагIа йолча традицешца хьалкхебара вай кагирхоита кийъо беш бола болх.

Арсамиков Ибрахим — Назрано вахе пенсионер:

— Халкъа кIордадаьд ширача замах, юхедисе во гIулакхаш, кьаьстта а пхьа лехилга, пхьена хIамаш йоахилга, урдош доахилга. БоккхагIйолча новкъосташа шошкара хьокхам тела беза цар йоI майре йодача воIо сог йоалаеча хана, сакъердача, хилахабулача хана кагирхоита дукьале е мегаргьац, уж ирзаера событеш эзьеш чаккхьаха еза, хIаьта шоашта ховшешехьа а зуламаш деш, советски законаш телхадеш бола нах района административни организашка гIолла лирагIча тайпара уголовни бехктокхаме озийта беза.

Дидигов Савирбек:

— Урдув, пхьена хIама яккхар, пхьа лехар, хулиганство — уж кьаьнара, эхьара гIулакхаш вай хIанзарча вахара юкъера шоай овлаш а тIехьа дIадаха деза. хIаьта кьаьнара, ца эша Iаьдалаш лелдеш бараш социалистически законноста наькъаца кхетабе беза.

Эхь дац из, хеьша - воаноша шоай йоI хьайба санна ахчах йохкар е мелагара юхалург лаькка ахча а денна шоай воIа ца еза сог йоалар. Нитта вIашагIкхийтта йоIи зIамига саги шошка хьарчи декхар дIатакхаьза ца болаш хул. ТIаккха ши кхо шу даьнначи гIолла пускал цIагIа а дитемар кхыча кхае воала, ахча а даьккха, шийга хьарча декхар дIатакхар дукха. Цу тайпара вIашагIкхийтта мери сесаги цхьана дукха дахай, хIаьта цар берех йоI хул, карцазьа лел, во деш.

Доккхий совгIаташ — шифоньераш, диванаш, телевизораш... телга а дIадаккха деза. Цу хIамаша халча хьал тIа бтабу сог йоалача зIамигача сага е пускала гаргара нах. Сог яр-яхар вай ворхIе даьх дела хиннача тайпара сакъердамаш кьаьна, поайр а локхаш, кхалхараш а деш дика деза.

Гагиев Мухтар — «Назрановский» совхоза директора заместитель:

— Сайна шу дайнад. Соца бIаргаьнна тIа баьлла пачхахьа Россе юстара мокх хинна вай Нохч - ГIалгIайче ниттта эргаынайн, лениски идеаш сийдалоина кIал тоаенна республика а хинна дIа ниттта латтай. Кхача халкъий а санна дика традицеш Iаьдалаш да вай къамен: вначох новкъоста дар, вIаши гIо дар, бокхагIчар сий дар, миекагIчоа, зIамагIчоа халахетар ца дар. Цхьабакъда, иоаза даха халкъа новкъарле еш дола укх тайпара къаьнара Iадаташ е: пхьа лехар, урдув дахар, гаргалонашка хьежжа совгIаташ доккхагIа телар, масала, еза, хIамаш, жа, бежанаш. Нагахь санна унцIаьнкахьарчи кхоачара гаргарча сага сог йоагIе пайцаc безача мехаь соцIоп дала е устагIа йига беза, хIаьта, нагахь санна уст-да е айала лай бежаи дига деза, хIаьта дукхагIа йолча хаца, уцъаьтта хьалхашка юхIаьрна ца оттар дукьа, цаI мера воаца етт бохка а цIагIала кхыйола хIамаш йолка а езаш хул. Цул дикагIа деппарий пайцас, кхоачара гаргарча сага шийн гаргарча нахе дулучча тайпара новкъостал дича, шийн цIен моттиг таш ца а еш. Тахан укх сходе кьовсташ деза сог йоагIача-йодача, сог веннача еза хамаш телгеи хьабйош кхувлилгеи дIадаккхарах дола дош. ХIаьта аз айса уж хIамаш дIа а кхайся, вай халкъа дикагIа дола Iаьдалаш мара из леладу дуйх ха я, хIаьта ниттта аз дари тIахьех аз массаза а.

Мусиев Аси — Назранерча станце машиннаькъа болхло:

—Дукха ха йоацаш мехьре яхай са йоI. Со дукьалнаьлахар из шийна везача сагага маьре яхара, вэи са сесаген тхоай йоIах урдув мелазар, хIана уж барт тайна, дика бах. ЙоIага доглоаха зIамигача сог из дIа мехьре а яхлехьа хIама вовх, шоаш вIашагIкхийттачул тIехьагIа шошта езар шоаш шийне цхьана хьашаргья-кх. Сог йоагIача - йодача доккхий совгIаташ кхахьа дезац вайна хет соца, хIана вьлча дезала бохама чIоагIа хIама тох цу гIулакхо. Нитта дIадаккха деза доахаи, жа кхувлилга а. Даьна-воаноша шоай бераш хьалкхеде деза царна дIаяхача хийрен чIаьзарей дика гIулакхаш а Iомадеш, кагий долча хана дена къахьегамга, деларга, дикача ожалашка даха деза уж, тIехьадисача гIулакхашца машар хурбоацаш хьалкхеде деза.

Городе а районе а бахача цхьаболча наькха сакхетам чура шира гIулакхаш дIадахара бу болх магIа хьал тIа ба а из тоабара де дезарай хьахьехьа а дийцар ходе дIахьа кьамаьл даьча КПСС Назрани райкома хьалхара секретара нов. С. Х. Гостимиров.

А. ТУТАЕВ,
КПСС Назрани райкома секретарь.

ДЕКХАРАШ тIехкхоачашдаьд

Шелковской района «Путь к коммунизму» колхоза парткомо тIехьлава итогаш ьай жа лелдерашта юкъе жа дахкера кампани чакх чакхъякхлара хьожача социалистически яхье. Цар къахьегамах хьажийна дог гIоадоаийшаш да.

Колхозашта 6340 жийна тIехьара хьакхоастабаьб 6020 Iаьхар. Нитта [illegible] хIара бIаь жийна [illegible] Iаьхар, Iеннах бегIар 120 Iаьхар, болиа.

Колхоза шийн жетоварни ферме жа Iуй ийе бригада, а. Цу бригадашка лелаву колхоза дерригга дахнаш бола жа. Жа Iуй бригадай еррига коллективаша тIехкхоачашдаьд шоаш тIаийна социалистически декхараш. Яхье эгара дикагIа хьокхамаш даьхад боккхагIа болча жа Iуна Сулейманов Рамлина бригада. Бахкача 729 жийна тIехьара 1062 Iаьхар хьакхоастабаьб цар. ХIара бIаь жийча тIехьара — 142 Iаьхар. Колхоза меттел бригаца района а эгара дикагIа боли толам бе из.

Шоаш тIаийца социалистически декхараш ниттта тIехкхоачашдаьд боккхагIа болча жа Iуй Касумов Исмаiала, Абдуллаев Ахьмада бригадаша а. ХIара бIаь жийна тIехьара хьакхарчо 139-н а вокхо 133-н Iаьхар кхобаьб. Дерригга Iохкарий уякхIенега ондаш да.

Хьалха латтача жа Iуй сийна къахьегама сийлен байрахь ейIай колхозе.

Е. ФАРНИЕВА.

ТЕХНОЛОГИЙ ТОЛАМАШ

Пятилетка тIеххьарча шера план хенал хьалха кхоачашъяра социалистически яхье яьнача Грозненски мехкдаьтта чаккдоахача заводе дукхача цехий установкай коллективаша хIанзалехьа тIехкхоачашъяьй мехкдаьтта сийрда продукци арахецара из шера план. Цу яхье хьалха латтарах ба Сухоребриков Александр Петрович керте латтача шалагIа цеха технологаш. Яхь бетта план 14 июне кхоачашъяьй цар.

ХIанзалехьа вешаш арахIачул совгIа арахийца продукци эзараш сомий мехка я. Цеха установкашта юкъе белгалъяьнна дика къахьеташ я ни. В. Шени, Л. Кузина керте латтача установкай коллективаш. Шоа кхи а хьалха кхоачашъяьй вх шера план.

Н. ШЕВЧИК,
Грозненски мехкдаьтта чаккдоахача завода плановни отдела экономист.

ДЕКХАРЕХ ЛОАРХIАБУ

КхоалагIа бутт мара бац МалгIабика мехкдаьтта промыслови управлене капитальни лаьтта кIаьлкарча оборудованенех ремонт ю цех болх бе йолвенна. Цхьабакъда, хIанз йоаккхагIйолча ремонт еча предприятех цаI лоархIаш я из.

Кхоъ йоакха бригада вIашагIъелла капитальни ремонт яра. Бригадашка чубоагIа опыт йола ремонтъераш. Цул совгIа заказех кIоарга-насосни скважиний лаьттан кIаьлкарча оборудованена а ремонт ю цехо. ХIаьта уж управлене эзар совгIа я. Цу гIулакха вIашагIа а ела болх беш я 5 бригада. Укх юбилейни шера 12 фонтани скважина ремонт я а яьккха мехкдаьтта доахарашка дIаяла лерхI ремонтъераша. ХIаьта шоай дош толамгIа кхоачашдеш хьабоагIа уж.

Декхараш дикагIа кхоачашдера шоайла яхье баьнна цеха болхлой. Хьалхара моттиг дIа ца хецаш хьабоагIа Кокоев Алексей керте латта бригада. Производственни кхетамеи болх дика вIаштIехьбаьккха лелаьбу йоаккха опыт лахь гоилаги йолча нов. Кокоева. Цудухьа оасаре къахьег цун бригада. Март бетта № 872 йолча скважина ремонт е эттар цун бригада. Цу скважинера мехкдаьтта меттел чий хьаухар. Хий тIадаьнна моттиг цемента пен а оттабаь дIа а къайла лаьхкерча тIоамешка баьлар ремонтъераш. Цунна кислотаца обработка йир. Цул тIехьагIа лерттIа болх бе йолаелар скважина. ХIанз дийнахь буси 120 тонн мехкдаьтта лу цо. Цул тIехьагIа № 874 йолча скважина эксплуатационни колонка тоаеи-керда объект тиxкеи езар. Уж балхаш шин бетта даь вахи-дезаш дар. Шоай еррига торонаш оарцагI а яьха 50 дийнахь ремонт а кхидоле балхаш а даь баьлар бригада болхлой. Из бахьан долаш управлене кулгалхоша ахчан совгIат делар бригадена.

ХIанз № 873 йолча скважина ремонт еш я барт бола коллектив. Смени нормаш 170 процент кхоачашъяь цо.

Ниттта дика къахьег Павленко Петрен Горшенко Иванен кулгалдеча бригадаша а. Цар ремонт ю кIоарга бурувдеттача скважинашта. Управлене промыслашка шоай цIерахи дIачаяйтай мастераша скважиний лаьттан кIаьлхарца оборудованена ремонтъераша Тиаль Григоре, Кушниленко Михаила, Кривиренко Петра, Ахриев Берснакъа.

Ахриев Берснакъа 200 совгIа кIоарга - насосни скважина йолча кхоалагIча промысла ремонтни балхаш деш ва. Оборудованена профилактика еш, бурув тохара гIомарах хьалйиккъа моттигаш цIенъеш я цо кулгалду коллектив. Шин бетта зIамига а йоккха а 63 ремонт яьй цо. Лакха хьокхам ба из.

Цеха коллективо шоай балхаш ханнахьа тIехдиеш чаккдахаро мехкдаьттахошта доккха гIо ду. Ремонт яь йиннача 5 скважино хIанзалехьа 28 эзар тонн «Iаьржа доашуа» лениад. Ниттта республикера мехкдаьттахоша цхьана сихагIа 20 миллион тонн мехкдаьтта дахкхарга кхача гIерт малгобекхой.

В. ТАГУРОВ.

ОАСАР ЭШАДУ

Нохчаш йолаш кхай тIа болх бе йиш йоацача хана баьцалашкахьа бола плантацешка тIадеьнача оасарна хьинар кхо ца деш кьовсам лоаттабеш ба Ачхой - Мартана района «Орджоникидзевский» совхоза кхелагIча бригада баьцалдараш леладераш. Дукха айх вьабоел оасар ба. ХIаьта са тессача хана бала баьккха уж бовх кьелабелча мара пIа болхай. Цудухьа дукхагIа болча къахьегамхошта нормага хьежжа 0,3 гектара тIа оасар де дезача 0,4 гектара тIа чаккбоакх из болх. Уж хьокхамаш доахараш ба Умарова ПIаьтIамат, Бажаева Элсамат, Яхиева ПIаьтамат, кхыбараш.

Тескам ца беш биттаи бригада къахьегамхоша шекара свекла дIайийна участкаш я. Оасар дераа совгIа листа тIаьнача моттигашкара шекара свекла кийлхьет ба къахьегамхой.

Чулоаргбола хьувкьам хийттача кьига, лоаттабаьче тIаьожамага хьежжа мара лакха хургбоакилга хоаш ба 4-ча бригада кобучи лелаеча звенье кулгалхой Руденко Анна, Соколенко Любе. 50 гектара тIа дIайийнай бригаза из культура. Звенье кулгалхоша дош деннад хIара гектара тIара 150 центнер кобуц ера. Шоай дош толамна кхоачашдара низ кхо ца беш къахьегаш ба уж. ХIанз оасар деча хана, цацел дукхагIа кобуца оасар деш цхьаккха а болаза вац.

Х. МАГОМЕДОВ.

Барта низ чIоагIагIа хилар

ТIой-Юрта йистте малхбоалехьа чухийттача шаьрача метте цхьа тхьаь цхьаь совгІа ецал бах. Гіра-Юрт оал пох цахь. ТІой - Юрта чуйоагІаш эле а.

Форда юкъе латташ мо хет из вІамига юрт хІанз шиь боахамаш, Іажий бешамаш а тІехь... 8-ча шоне хар ма. Сахулаш латтача кхина, мерзача набарах сина уллача юрта чухьийлар Іаьожа доагІа ГІалми. ЦІаьхха ера хи юхь.

Па хадаш летІа делхар цу Кийсан. Мух бацар.

ХІанзалца ше тоІабаь баьлла шиэ хьакийцача саипа уизара вхехка, дукха деладелар ГІалми бийсам кхо сахьат даьниача хан на. ТІаккха хьарсам чура даьнна юрта чухьийлар.

ГІалгІай масса хана а хиипаб шоай мехка юрта Іаьожа ди тІаттача вІадда на хеттача тай-нара бaьрт болаш, оарцагІбоалаш, шоай лар а дицдале юкъара гІулакх чакхдоаккхаш. ВІалла хьона зан аьцна хетачун дуккагІа а вул иг хана иьонахчал, денал.

Иштта хилар цу бус а. Юрта юхе гІолла тІехйоалача газови магистрале обходчик Альдиев Мухарбик турбаш чура газа давлени лохъеннай вьица прибо- ро хьахьекхаллаь фуй хьажа вахавар. Лекха айяь яла турбаш хине кІалака бІаргагущие а хайра Мухарбика юрта хулаш латтар. Телефонаш аІа-хьа етташ оарцадаь воларелар ма. ХІара минут массаза дза айлуш доагІар хиІ. Деахаи, жІалеш Іеха даьлар. ГІараш аьлар. Бахьда, цу сахьате тийра уж. Бохалбар цах. Хайра царна шоай фу де деза. Кагий цах, къонахий цу сахьате гена хьа ихаш йоахкача совхоза а йол-йолчара лехаш а гоераш тІа а хайша бераш, кІалбиса уваьой боккхий цах гоераш тІа а хушабеш айеннача моттига хьалтІа-баха болабелар.

Наггахьарча сага цара карагІдаргдоаца хІана лар цу лоаркІамерча минуташка «Октябра 40 шу» совхоза тракториста Гадиев Закрета. Шийна из хоам хьахозаше а «Белавусь» тІехьа тележка а тесса кхерабеннача цах на гІо яхаше а кІоаргача хи цу ихийтар цо трактор. Цхьа итт минут аьалехьа баракъа хьатІадукха а ца кхуьш аралийлха, шелбенна багІача цахах етта тележка хьаарваьккхар цо хи чура. ТІаккха юха а чухьийлар — зенал вола тракторист. Ах сахьат аьалехьа цхьа бер, кхалсаг, ма Іасаг, кІал ца вусаш цахах Іобоасселарь вІамига юрт. Цу хана цІен карикаех хьалъеттаьна йолаелар хи талгІеш.

КІалбисаклар цах ГІалмиа. Сиха дьалар оарц. Массехк минут аьалехь юрта йисте хьаьттар бІарчча машиний, тракторий мугІ. Цу сахьате укхаза кхаьчар «Своей помощь». ХІаьта а из ониш хІана хилакар цита.

Арабисаклар цах. ТІой - Юрта мел долча цІенош шоай цаІараш хьайийкар царна.

Цу юрта эттара хьалха цах оарцагІбоаха арабаьнарий цІераш йоахар укхаза лег тІара локкха бариаь а-белаш. Уж ба цу совхоза болхлой Козоев Іадрахьаш, Оздоев Махьмад, Гиреев Юнис, Аушев Абубакр, Арчаков Макшарип... «Баргвац цу товонаьца цахьь а лем вь-дирь, цхьина бер тІа а хусадлеш хи чура аралиарий цІераш аьха'м.

Дукха ха аьалехьа юрта Іайна латта хий агІа гІолла Іодаьийта моттиг ихха совхоза тракторащ, бульдозераш оарцагІьлар.

Иштта котбаьлар Іалама низал цахьа барт, денал.

М. ЗАНГИЕВ.

КІАЛХАРБОВЛАНЗАР КЪУЙ

Цу шийлача, сатийнача бийсанна городской автостанцева гонахьерча моттигашка ха деш вер милице старшина Масаев Турко. Дежурство чакхйоалаш латтар, долла хІама сатийна дар участке. Цу хана, цІаьхха цІогІа дьалар оарц лехаш. Цхьаналье гаьна доацаш, переулке хьехаар цІогІа.

Цхьанна а секунда хье ца луш, цІогІа деттачахьа хьийлар Турко. Кхерденна лаьтта цхьа сиг мара кийсалланзар цунна из дІакхьачача. Цо дувцарай Туркойна хайра, 18—20 шераш даьнна хила мегача виь вІамигача саго Карл Марксен Таманский уллиаш вІашагІкхеттача соца а вась из вайхалга.

Сихха, милице болхлой профессиональни моттала вьлла, «кІайхача лерргІа», вайхача гражданинаца цхьала къуй баьлча оагІорахьа кьийдар Масаев.

Массехк минут аьалехьа тІакхийра уж къушта. Старшинас Масаева юхесоца аьнна цІогІа телача, царех цхьаине хьа а ийце кирпишк кхийтар милице болхлочов. Туркос хьа а аьккха, массехкаьза гІеттий теича кхессар. Цхьабакъда, цо а кхетам чу боалабаизар зуламхой, дІахо а удаш бар. ЧІоагІа къахьийгачуа тІехьагІа зуламхоех цаІ мера лаца вІаштІехьдалензар Туркойн цунна уллув кхиначе вайхачуни.

ТІехьагІа гучадьвннчох, из миплавар Шамсудинов вхаш. Цо дІахо шийна мел чиннараш хьабиийцар. Октябрьски района халхьа судо вабахта иха тайп-тайпара хакаш техар зуламхошта.

Чурча гІулакхий Заводской отдела милице старшинас Масаев Турко Джанаралиевича милиционерала болх бу 1967 шера денз. Эскара гІулакх дьь ма ваьдлииге а шера из чурча гІулакхий органашка балха.

Б. ДЕМЕНТЬЕВСКИЙ,
Нохч - ГІалгІай АССР МВД политико - кхетама балха отдела инструктор.

Общественни порядок лорагш

САЛТЕ МАССАЗА А САЛТЕ ВА

Ший дего къоабалъер ца кийслуш дукха профессеш хувц цхьаболча наха.

Ихьамогг хилар Старопромысловски райисполкома чурча гІулакхий отдела болхлочов милице воккхагІволча сержанта Милюхин Василий Васильевича а. Дукха вийзай цунна тайп-тайпара специальностяш. Из хиннав шахте проходчик, хьу хьоккача болхло, пожарник. Иштта, цу массанахьа гІолла чакх а ваьнна, вйс шу хьалха вера из Советски милице. Доккхал а деш тІайийхар цо сийна шинель.

— Юхьанца, — йоах новкъоста Милюхина, — атта дацар. Зуламхойн цІена нахи къоастабе опыт тоъацар. Цхьабакъда со цхаь в?- пар. Цо ховр дІахатта милице подполковник Л. С. Макаров, милице воккхагІвола лейтенант И. И. Григорьев, кхьабараш сайна бола новкъостий бар. ХІаьта цар сока шоай тарлуш дола новкъостал а дора милице «къайлеваш» Іомаве. Толам баьча соца цхьана гІадбоахар, вьттув ца бааьча гІайгІа йора. Цхьабакъда массаза а уллув хулаш.

Василий Васильевича дика хетадаьд, ший миз халкъанарча бувааннах латташ йола милица цунна оагІув лоаттабеш хилча мара чІоагІа хургІоацилга. Халкъа дружинникий чІоагІа идро вІашагІтехар, хІаьта хІана мах бь варгвоацаш доккха новкъостал ду цунна 20 соагІча дружинника. Царна юкъе — шофер Н. И. Пареха, болхло Айдаев Иса, пенсионер Н. А. Артамонов. Уж Василий Васильевича эттара дикагІа бовча вІоцчий цІераш-я. Цар новкъосталйа цхьа зуламхо лаьца Іийнавац новкъост Милюхин.

Милиционера мулдир тІаювхаш вола саг хІамах сакхуеш, тІах хьаьнен хьаькъал долаши мина ца Іеш, майрен къонахчал долаши хила а веза. Уж гІулакхаш Василий Васильевичах доахкаш да. Уж цкъа гойта Іийнавац из общественни порядок лоавеча. Массала, доккха зулам дьалар Турпалхонов яхача цхьан саганара сага урс техе чов а нь. Ведда кІалхарвала гІерташ вар из. Зуламхо лоацаш лоапаше хинача группе чІоагІа дакъа-лацар Милюхина. Веддачоа тІаккхе а из лаца а вІаштІехьдалар цун. Іаьдала бокъонагІа шийна. ТІоттадерг доьча Іазанах кІалхарвала гІертачи массагІа хІиале хьоэзайр Турпалханова. Василий Васильевича дукьал ца долаш фу дисад. Цхьабакъда, опыт йолаши кхерам тІехьашка ца воалеш хилара массаза а вьттув бийнаб цун.

Советски милиционера сий Василий Васильевича Іодожадаь цхьаккха моттиг ийсъенваш. Шийна дукхадзаденнача гІулакха дукха ший ха кхощ Милюхина. КІоранденошка хІамаш йоахача базар тІа каст-каста хув из.

Василий Васильевич вувцаш, укх тайпара аьлу Нохч-ГІалгІай АССР чурча гІулакхий Старопромысловски отдела начальника милице майора Павел Корнеевич Тонконогова:

«Милице воккхагІволча сержанта Милюхина ший болх общественностаца вйхха бувзаш лелабу. Цун участие даим дежурство дІахьош дружинникаш хул, штате болца участкови инспектораша, квартальнешца бувзам лоаттабу. Ший йІаьхий практически опыт кхетаиа дІател цо къонача милиционераша. Новкъостий суда член, милица отличникий Совета член ва из».

Мукъа ха ший геттара кІезига йоллашехьа а, деша ве корайостІа цунна, юкъера школа йистейоаккхаш ва Милюхин.

Владимир Ильич Ленина ваь 100 шу дезара сийна лелаьча социалистически яхьа итогаш яьнул тІехьагІа новкъост Милюхина «Нохч-ГІалгІай АССР чурча гІулакхий Министерства дикагІвола милиционер» яха еза цІи еннай. Нохч-ГІалгІай АССР Сийлен книжка тІа дІаяззъай цун цІи.

Г. ИСТАМУЛОВ.
Нохч-ГІалгІай АССР политико-кхетаиа балха отдела инструктор.

Из милице гІулакх деш ва

Дукха ха йоацаш станице Аргун машиностроительни ОРС яхача продуктай магазин йихьар. Мичабакъаб ца хьош къайла баьннабер зуламхой. Къаьл дьнча моттиге яхана оперативни группана цхьаннакха хІама гучадаланзар. Уголовни розыска инспектора А. Г. Калаевна тІадисар уж гучабаккха дензар. Хьан ддъд теш къоал, масса хиннав теш къоал дечаІ Цу хеттарашта жоп лаке дезаш вер милица къона болхло А. Г. Калаев.

БоккагІволча новкъосташа гІо а деш, къоал гучадаккхара план оттайр. Са а ца лоІаш, вер лаза воаввар из. Отдела купулахоита цхьа ше доклад еш ков. Калаева аьлар зуламхой къоазадаьче моттига гаьна боацаш бехаш ба. Общественноста новкъостаца гучадьлар цу денийхьа поселке аракьара тІеэнар малав. Шеьла района городе Аргуне вахар А. Г. Калаев. Дегабуам баь цо лаьцар Эдисултанов Мовсар. Дегабуам имйса баь хинна бар. КІалхара воалургвоацаш баьнарна дІадайнадаьул тІехьагІа, дерий дар лаьца социально. ТІакха шийца къоал деш дакъа хиннача шоллагІчуя цІи а яьккхар цо. Из инженер Шельера Курниев Муса, Наурски района Калиновски станицерча ГПУ дешархо.

Иштта А. Г. Калаева къоал гучаданкха моттигаш кІезига яц.

Н. ГОРЛОВ.
Грозненски РОВД начальникий заместитель, милице капитан.

КИЙЧЛЕ СИХАГІА

ХьатІакхоачаш латт хлат чувна доае ха. Хьийнаь хлат доа ца даш лоачача хена чудаеа планаш оттаь хила еза боаклий кулгалбашь, специалисташа. Эттара хьалха тевкам тІабачийта баь ершта комбайнаш, жаткай, кхийола техника кхашка арала кийчъяраи шин сменах болхбергболаш уж механизаторашца Іалашъяьйи. Цхьа совгІа хІара механизатора дІайоьлийта еза сун балха моттиг, нормаш. Белгалъаь хила еза къахьегамхочун балланцара безам совбоаккхербола материальни, моральни стимулаш. ВІаштІехьдаккха деза кхашка бола боерболаь кхабара гІулакх, царна сада-Іача хана деш кеза журналаш, газеташ хилийте деза.

Ялат чувна доладалалехьа механизатораша, шофераша, кхы бола бола беча миха юкъе шоай балла сменний нэумаш кховчашьяра. ТІохкхоачашяра изь йоархже еза. ДІахайта деза якье котбаьяараш мила белгалбоалагба. ХІаьта диадо йиш яьй хлат цІендун доккхьдуя машинаш, хлат чоттадеергдола йоменнеш товелта, царна чувна хлате ве дергдолча са доаткача хІамишта дукьала дахьеж тоха деза.

Из ерига кийчо яьй Гудермеса района «Гудермесский» совхоза бартТайнача коллективо. Комбайнага деза балага кхаччалца йола техника, инвентерь таразаш а тІехьа тоаиь кийча а цар. Уж толамаш доахаш хьаьиа кхо ма даш къахьийтах комбайнерашй, бернача механизаторашо.

Цина кийчбинна хлат чувнах а «Кавказ» колхоза тьехьаганхой. Кхий тІа болх бе бача еррига юртбоахама техника тоаиь кийча латт. ХІаьта хлат чувнаш кийча а боахама хьатташ а. ЛоархІаме да цу шин боахамо укх шера хьмвер новкъостал а доапаш шоай транспортаца ерригна хлат чуха дьврхІа шлар. Цу гІулакхо таро тулийтаргьа хлатага дІабоба мах лоабе.

Района массанел хьалха мукх дьвкка болабенна бале а хлат чураш готтава во кийчо яьй «Дружба» совхозе. Ялат чувшача 28 комбайнах тоа ц вь бо бе кийча араш 18 мара яц. ХІанна а тоаиза хлат кхоь сакоски комбайн, еригаш а пхьь ч уж. ДІайо, хІанз а тоеннза я тракторашта тхьатесса яхь мослака, пхь жатка, ялат цІендиш шин машина пхи автомашина. ХІаьта тоав саг а воахаш, еррига оотхалаш хьа а яьха латт мастерской чу цаь гусенична трактор бола бе механизатораш а боацаш латт цхьайола комбайнаш. ХІана тоаьяц хІинзалоа такьина, малагІа бахьан да шул механизатораш вІаахав, аьнча хеттар дича, мастерской заведующа ЯІаьлин Васила жоп делар:

— Боахамера механизатораш дІааьхоа кеоттере бахьан ба цар балхацара материальни безам совбаккхаре гІулакх вІаштІехьдаьхахе ца хилав. Цхьан хана со МТС-е болх беш волаш юртбоахама машина тоарга дІайолла материалаш, доагора-смазочни материалаш кхойнча ноомаш тІехкхочашйича премеш тала, кхыча тайпара белгалбоахар механизатораш. ХІаьта из тха бокхаме даш.

Доккха ве ду тха боахама республикерча сельхозтехника. Уж ба тхона эшаш йола оотхалаш, юртбоахама машинаш хоатІеараш. ДІалачача шера йиьн укх шеза цеІн, горох кьаккара приспособлени а йолаш, итиь корда ч ?ска ийтан тхона цар. Цхьабакъда царех цхьаьнахь а балха пайдана ец. ХІана аьлча, хиланна кргІйоаца дукха оотхалаш йоацаш я уж. ХІаьта царех цхьаараш хьве тха ма бац. Цу тайпара эшаш йола оотхалаш йоацаш боа ца беш латт хІадахача шера байта Іамарда доакъар кийчду кхо ей а.

— Белгалдаькха доагІа тха тоаь ялча комбайнаш а хІинзалоа блокашка бола байтара ншатІехкараш доацаш льатталга. Болх бергбола чу цчьаза «Сельхозтехникера» хьыккухьа цІена механизмаш а. Массала дукха ха йоалдиш еза хий летта установка дукха тоае езаш я. Цу гІулакхьа бехке я «Сельхозтехника» вина юстара латта йеш ец укхаза боахама специалисташ а. Цар бехк ба юртбоахама машинаш шоашта еха йолга а царна оотхалаш ма тоъалга а доашие а уж машинаш хьакийр.

М. ХАМАТХАНОВ.

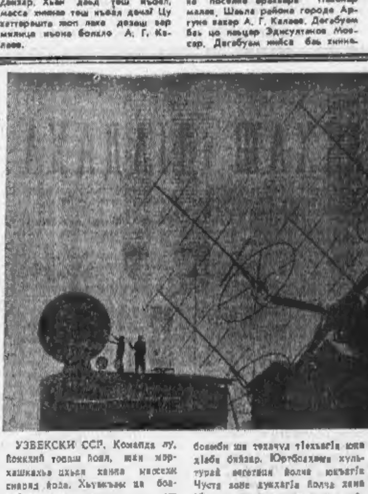

УЗБЕКСКИ ССР. Команда лу, боккхий телескоп болу, шен мархашкахь цхьа хана массеш сиврай [illegible] бовеби ша техача тІехьагІа юкъ хІаба байзар. [illegible] Совхоз Андижански областерчу Чустски Янгикурганский районашка дукха бІаьш гектараш [illegible] СУРТАШ ТІА: [illegible] спедние позиця йолча. Ілохехьар Мерошник Вадим (аьрдехьа) Агапов Валентин аппаратура болх бе дийчьеш боах.

Н. КЛЮЧНЕВЕН, Е. КОРНИЕНКОН сурт.
ТАСС фотохроника.

Пионерски ахка

Хьаллара смена хьачуэаш ди дездара кийчо е хьалхагІе а доладелар ЧІишка хьун юкъе уллача «Ловзаи фо» яхача пионерски лагерера бераш. ХІаьта, юххера а, из хьаелла ха хьатІаэттача дийнахь 13 июне, лагере мел дола хІама хоза кийчденна дар. Хьаший кхачарга хьежаш дар гІишлошьеча бохилой бераш. ХІаьта цу дийнахь уж кІезига бахканзар.

Къона ленинцаш болча хьошалгІа баьхна Дагестански ГІамикхон республикера вийкалаш, № 3 йолча гІишлой - монтажни управлене керттера инженер Г. Казарьян, слюдяной фабрика фабкома председатель Л. Юрченко, гІишлошьяра механизаца яра управлене месткома председатель В. Долбин, дукха кхьйбараш.

...Делкъел тІехьагІа кхо сахьат даьлча гори ек. Торжественни линейка тІа йоагІа пионерски отрядаш. Царна хьалхашка хьотт боага кІерам бе а боаллаш вола пионер...

Из цІей, балла-дикача кахина вІашатІкхетар. Ленина гІулакха тешаме хурга аьнна шоаш баьяд цІаккха а йишлургбац бераша.

Берашкеи Дагестански ГІамикхойн республиканкара баьдача хьашашкеи моршал хоаттам къамаьлаш дир лагера начальника Б. Дидигова, вийкалаша Л. Юрченкос, Г. Казарьяна, Л. Толпыгина. Лагерь хьеллаарца бераш дьахьала дийцар цар, тІехдика салоІадда аьнна лоаца баькхар.

Торжественни линейка йистеяьнней, цхьабакъда, цІей дІаьоаш да.

Дукха ха яьккхар цу дийнахь берий саккьердаме салаш, пионерски иллеш ца дувцаш. Са ца кьердалуш цхьаккха а вацар. ГІа сальата лаьттар саккьердам, иллеш, халкараш, белам. Бокъонца бола цІей хилар цунах беранна. ЦІераш дІайоаьлчул тІехьагІа, вІаьддена бераш цІенохна чухнечул тІехьагІа, вожатеш пионерски цІагІа гуллу кхоана бергболча балха план юаца.

А. Шаулова, музыкальни училища студента художественни самодеятельносте дакъа лоацархой кхьаьна керда программа кийчйир. Сарахь концерт оттадергда вей, йоах цо.

Спортни йистеяьнчахча А. Якубова дех йайгача отличникагІа спортакиаде е яхаьш вІаштІехьйоаи тилга.

Отряд хьунагІа йига безам ба Л. Чупахиний, В. Аленови И. Тушт шоай отряде дежурство дІайоалургйола за кийсьеш. Массадиа а дукха да хьоастаде деш, йизнаш, предложенеш. ХІаьта воцаш санна Нохч-ГІалгІай пединститута студент волча лагера воккхагІча пионервожате эттара дикагІдараш, эттара саккьердамегІа дараш харжа деза. Вожатешта-м массазардар санна доле балла ди мера мичад кхоана, хІаьта пионераштa дицлургдоаца, дог гІоздаьнна де а хилиа дІаоттадеза из.

Уж хІинзчул тІехьагІа бокккха дикка ахкаца вІашагІкхета безам ба. Хаукашта юкъе концерташ, походаш, сайрийна йийзача, шіеґанита хьалхашка хургда «Дог тІера», къамаьлаш, иллеш, дискуссеш.

Иштта чаккхьлар гІишлошьеча болхлой «Ловзаи фо» яхача пионерски лагере укх шера хьалхарча сезона хьаллара ди.

Эстраде концерт оттадир художественни самодеятельносте дакъа лоацархоша.

Лагере болх дика дІаболабелара хьехьоки, вай республикера меттел, ловлехарча кхача республикашкера а аьккача 850 бер, дика салоІартхилер.

Укх аьхка укхаза салоІергда, шоай низаш оникдоахаргда 3000 гаргатча дешархоша.

В. САИДАЕВА,
хьехархо.

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллаи Грозном хушаллуш моргхаш а йолаш, йовчак а йолаш, малхболехьара гІаьхьхьача бовраиа мух а хьеккаш ха хилен фегара температура республике гІолла 23—28, Грозне 24—26 градус йІовхал йолаш хилен тарлу. ДІахорча шин дени шин буси лпадамбоацаш, цкъаза моагІо, морхаш а йолаш хьаьа лостам боацаш. гІийла, гІаьхьхьача бовраиге кховчаш мух а хьеккаш ха хила а фегара температура бийсашка 10—15, деношка 25—30, республика лоамара районашка 21—26 градус йІовхал йолаш хила а тарлу.

Метеостанце.

Редактор **М. К. ЛЬЯНОВ.**

Доазол дуьнеара

Камбоджера хьал

ПАРИЖ. (ТАСС). Франс Пресс яхача агентства пномпеньски корреспондента хьахийтачох, камбоджийски столице долха керттера тІо каьнъаш Пномпеиь Къулбехьен Вьетнама доазонца юзача № 1 йолча автомагистралгара дІайиххача дІакъайлад. Іаьдало хьакхийкадаь «тІема хьал цІаьхха вола дитарца» дуззаденна, даьд ца, аьна. Берригача мехка шоай операцеш шерьеш долча патриотически низаша дика лакхдаьд шоай хьинар, яхаш белгалдоах корреспонденце тІа. Къаьстта аьлча, йоах хоамаш тІа, чІоагІа тІом латтача Сиемреапе яхача районе эскара тІема кхоачами тІаьаш бола никъ хоадабаьб патриоташа.

«Чхьаьорий дувла чІак» аьнна цІи уллача секторе сайгонски федерача — десантни подразделенешта духьал массехк дийнахь ца хадаш тІом а бу, атагаш а ю патриотически низаша. Интервенташта дикка зенаш хул. Камбоджа къулбехьа интервентий танкови пехотни подразделенешта Кампонгчам яхача районе чІоагІа духьало нийсъелар. Американски эскаро хьаллйнача ших хІира долча районашка «коаттІагІгучинера доккхий органеаш» яхаш хоам бу американски командоване.

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Камбоджийски территоре тІа йиллача «йоккхача американски тІема базана изе хир», яхаш язду «Нью-Йорк дейли ньюс» яхача газета. Газета цІи яккхаш цу база, американашта хиннача зен даниеш а йоллавь цу районе баь тІом дикь сахьат совгІа бІаькбалер мара дувцаш.

Камбоджийски столицана 40 километр гаьна уллача Кампенгтрах яхача районе беча тІемах язду «Нью-Йорк таймса». Газета беча хоамах, патриотически низаша кІалльаьча Кампонгтхом яхача города районе а тІом дІахо беш ба.

«Вашингтон пост» яхача газета белгалдоаких Камбоджера тІом кІалахо баьха гуччахьа лаьрхІа америкаио-сайгонски командовани дийр». Газета яхачох моесттегІа оттавона» тактика лелае гІалт США. «Оборона министра белгалъаьккхача хана Камбоджера еррига йоккхий операцеш кхоачашъяь ергьян США кетаргахь», яхаш Сайгонерча американски эскара командоване шекало дийцар доладу цу газета.

Камбоджийски территоре тІа тІом беш долча сайгонски эскара кхы а новкъостал тІадайтарах хоам бу американски пресса. Ассошиэйтед Пресс яхача агентства корреспонденце тІа цунц тапкаша хьал а лоацаш, керда пехотни подразделенеш тІа . йоаллйир Столицане 50 километр къулба - малхбузехьа уллача Кампенгена яхача провинциальни центре, яхаш. Из стратегически лоархІаме пункт дІалаца аь цу «Лаьохкача тактически группа» «операциаш ниммеца хьаллоацар». Корреспондента яхачох, из Камбоджа территоре тІа интервентий эскар эттара кІоаргагІа чухкхьача моттиг я.

ЛОНДОН. (ТАСС). «Таймс» яхача газета из хлоаш болча пхахагІа гІолла язду Камбодже беча тІема СЕАТО яха тІема блок юкъеоза США безам болаш хілабах. «Таймс» СЕАТО штаб кхаргара хьаьча Бангкокерча корреспондента йоах из тІема блок юкъейоаллара хош СЕАТО хургйолча сессе дувцаргдолаш да.

Гучабоахаш дола документ

КАИОР, 15 июнь. (ТАСС). Къулбехьен Вьетнама нах берий лорадара ассоциаца арадьаккхад американски агрессорашех царна тІехьа латтарашех махьршача нахе духьал деш дола зулмаш гучадоаха документ.

Документа тІа белгалдоаккха дукхагІбараш кхалнаха бераши а долаш, нах боабеш дуккхача шедрашка америкаио-сайгонски эскараша 3000 гаргга махьрша саг вийнав. 1969 шера 11 бетта Бенов яхача провинце 2000 саг вийр, 1880 сага човнаш йир. 6500 саг вийр Кути Чантбакги яхача уездашка.

Американски агрессорашех царна тІехьабараашех Къулбехьен Вьетнаме махьрша бахача нах деш дола уж а кхидола а зулмаш дувцаш, ассоциаце дунен общественность, дерригa хьамах а дунен хьалкъашта юкъера а организацеш тІахьех уж зулмаш ца дайта оарцагІдовлара.

Зенаш дукхагІа хул

КАИР, 15 июнь. (ТАСС). 13 июне «Фатх» яхача палестински организаце отрядаша тІом беш израильски захватчикашта доккха зе хилар, йоах тахан МЕН яхача агентства арахьхкача вІашагІкхийттача палестински командоване заявлене тІа. Заявлене тІа йоах къаза тІом хилар Зарейт (Лаххера Галилев) яхача районе.

«Фатх» яхача организацерча палестински партизаний кхача группаша атахаш йир Ашдот Якоб яхача нах бахача военизировании моттига. ТІом хиларах цІи хьлар ях бахачи цу моттиге.

БЕРИЙ СУРТАШ

Бераше дийхкача суртий выставка хьайийллай Республикански пионерий Дворецe. Цига дакъа лоацаш ба «Къона художник» яхача кружока членаш.

Дукха сурташ да цига космонавташта, спортсменашта хетадаь. Теркам тІаозаш да 14 шу даьннача Гадаборшев Ахьма говзалца даь балхаш. Иеьна лоацаш, къовахчал дола лоамарой, космос наравзераш хьаьокх цуя сурташа. Иштта дика сурташ да В. Храмова, В. Рыбалкина, Н. Раевас дахкараш.

Дерригa а бІаь гаргга сурт да выставке бераш лорадара дунен халкъашта юкъерча Денна хетадаь.

З. ДОШУХАНОВА.

ЛадувгІа, хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ

8.30 — Іуйре (гІалгІай меттала). 8.45— Ашараш. 8.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.30 — «Сердало» газета обзор. 7.36 — Москва. 8.15 — Передачай программа. 8.22 Римский-Корсаков, Салтан паччахьагІа болча фольга йола музыкальни критика 8.45 — Халкъа инструмент боах беш ва. (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 16.00— Юрта боахама къахьегамхошта дола концерт. 16.30 — «Къона тІехье» (нохчий меттала). 16.45 — «Ялат чуэца коммунисташ» (нохчий меттала). 17.00 — «Прогресса опыти» яха радиожурнал (эрсий меттала). 17.20 — Ашараш. 17.30 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала). 17.45 — «Вай индустриальни мохк» (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

12.00 — Школьни каникулаш болча деношка. «Иштта йоккха кІаьна ва» яха художественни фильм. 18.00 — Бераштa. Хьалхашка лагерих ньакъаш да. (нохчий меттала). 18.20 — Телевизиони передачаш. (гІалгІай, эрсий меттала). 18.40 — Технически информацей вестник. 19.00 — Футболаш йола дунен чемпионат. Мексикера передача. 20.30 — Дунен халкъашта юкъера обозрени. 20.45 — Кинопутешестви. 21.00 — Футболах йола дунен чемпионат. Мексикера передача.

РАДИО

6.30 — Юрта Іуйре (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.28 — «Ленина никъ» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачай программа. 8.22 — «Сигналаш новкъостал долгІа» яха радиокорреспонденции. (эрсий меттала). 8.42 — Ашараш. 8.45 — «Къона тІехье» (гІалгІай меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Концерт. 16.30 — «УчаницІено лорадир легІадаре хьакъехьа Ленина» яха беседа (эрсий меттала). 16.45 — Музыкальни программах йола ваьшаш. 17.15 — «УчаницІено лорадира ха тІа» (гІалгІай меттала). 17.30 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала). 17.45 — Вай индустриальни мохк (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18.55 — Школьни каникулаш денош. «Нечаленом» яха художественни фильм. 19.00 —Ялат чуэцача НОТ. (нохчий меттала). 19.20 — Телевизиони передачаш (нохчий, эрсий меттала). 19.40 —Хоамаш. 19.45 Шоана бераш. 20.15 — «Паччахьа цуккат» яха фильм опера. 21.55 — Документальни фильма киножурнал.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-00; редактора зам. — 3-30-11; бахьтелхкаи секретара — 3-24-20; партийни вахарa, культурa, промышленностех отделий — 3-42-30; Юрта боахамийн письмойн отделий— 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революцe проспект, 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-00; зам. редактора—3-30-11; ответственного секретаря — 3-24-20; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

Типография-изд. «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05121. Заказ № 4073.